༄། །རྒྱ་བོད་ནང་བསྟན་རིག་གནས་སྤེལ་རེས་ཁྲིད་བྱུང་བའི་རྒྱའི་བཙུན་པ་གྲགས་ཅན་འགའི་མཛད་རྗེས་བརྗོད་པ།

ཚེ་མཁར་རྒྱལ།

ནང་དོན་གནད་བསྡུས། རྒྱ་བོད་ནང་བསྟན་རིག་གནས་སྤེལ་རེས་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ཧ་ཅང་རིང་ཞིང་རྒྱ་བརྒྱུད་ནང་བསྟན་ནི་བོད་བརྒྱུད་ནང་བསྟན་གྱི་མགོ་ཁུངས་ཀྱི་གྲས་ཤིག་ཡིན། རྒྱའི་མཁན་པོ་མ་ཧཱ་ཡཱ་ན་དང་། མན་ཧྭ་ཤང་། ཀེ་ཤང་དང་གྱི་ཕན། སྣན་ཙེ་ལྷ་བཙུན་ཆོས་ཀྱི་རིན་ཆེན་སོགས་ཀྱིས་ཐང་དང་། སུང་དང་། ཡོན་བཅས་རྒྱལ་རབས་ཁག་ཏུ་རྒྱ་བོད་ནང་བསྟན་སྤེལ་རེས་ལ་མཛད་རྗེས་ཆེན་པོ་བཞག་པ་དང་། ཡོན་མིང་ཆིང་བཅས་རྒྱལ་རབས་འགའི་རིང་དུ་བོད་བརྒྱུད་ནང་བསྟན་ལ་དབང་སྒྱུར་པའི་གོང་བཀུར་དང་རྒྱབ་སྐྱོར་ཐོབ་པས་ཀྲུང་གོའི་ནང་ལོགས་སུ་དར་ཁྱབ་ཆེན་པོ་བྱུང་། མི་སེར་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་དུས་སུ་བོད་ཀྱི་གསང་སྔགས་ནང་ལོགས་སུ་དར་བའི་གནས་ཚུལ་འོག རྒྱ་བརྒྱུད་ནང་བསྟན་གྱི་བསྟན་འཛིན་སྐྱེས་བུ་ཁག་ཅིག་གིས་བོད་བརྒྱུད་ནང་བསྟན་གྱི་གསང་སྔགས་བསླབས་ནས་ནང་ལོགས་ཀྱི་ནང་བསྟན་བསྐྱར་དར་གཏོང་རྒྱུའི་བཞེད་དགོངས་བཏོན་པས། ནང་ལོགས་ནས་བོད་ལ་ཆོས་སློབ་ཏུ་འགྲོ་མཁན་མང་པོ་བྱུང་། སློབ་དཔོན་ཐའི་ཞུས་དང་། སློབ་དཔོན་ཧ་ཡུང་། ལོ་ཙཱ་བ་བློ་བཟང་ཆོས་འཕགས། ཡོན་ཏན་རྒྱ་མཚོ། མཁན་པོ་ཆོས་ཀྱི་རྒྱལ་མཚན་སོགས་ནི་དེ་དག་གི་འཐུས་ཚབ་ལྟ་བུ་ཡིན་ཞིང་། ཁོང་ཚོས་བོད་ཀྱི་གྲྭ་ས་ཆེན་པོ་ཁག་ཏུ་མདོ་སྔགས་རིག་གནས་ལ་སྦྱངས་ཤིང་ནང་ལོགས་སུ་ངོ་སྤྲོད་དང་དར་སྤེལ་མཛད་དེ། རྒྱ་བོད་ཀྱི་ནང་བསྟན་རིག་གནས་སྤེལ་རེས་དང་མི་རིགས་བར་གྱི་མཐུན་ལམ་དམ་པོ་ཡོང་བར་ནུས་པ་ཆེན་པོ་ཐོན་ཡོད་དོ། །

གནད་ཚིག རྒྱ་བོད་ནང་བསྟན། སྤེལ་རེས། རྒྱའི་བཙུན་པ།

ཀྲུང་གོའི་དཔེ་དེབ་དབྱེ་རྟགས། B949.9　　**ཡིག་ཚང་མཚོན་བྱེད།** A　　**རྩོམ་གྱི་གོ་རིམ་ཨང་སྒྲིག** 2096-5788(2023)03-0099-15

རྩོམ་པ་པོ་ངོ་སྤྲོད། ཚེ་མཁར་རྒྱལ། མཚོ་སྔོན་ཞིང་ཆེན་སྤྱི་ཚོགས་ཚན་རིག་ཁང་གི་ཞིབ་འཇུག་པ་ཆེན་མོ་ཡིན།

གླེང་གཞི།

སྤྱི་ལོ་དང་པོའི་ཡས་མས་སུ་ནང་པའི་བསྟན་པ་ཨེ་ཤ་ཡ་དབུས་མ་ནས་ཕ་སྨིར་མཐོ་སྒང་བརྒྱུད་དེ་ཀྲུང་གོའི་ནང་ལོགས་སུ་དར་ཅིང་། དུས་ཡུན་རིང་པོའི་ནང་ཆོས་གཞུང་ལོ་ཙཱ་དང་ཁྲིད་སྦྱོང་སོགས་ཀྱི་གོ་རིམ་བརྒྱུད། ཀྲུང་གོའི་སྲོལ་རྒྱུན་རིག་གནས་དང་མཉམ་འདྲེས་བྱུང་སྟེ་རྒྱ་མི་རིགས་ཀྱི་ཁྱད་ཆོས་མངའ་བའི་རྒྱ་བརྒྱུད་ནང་བསྟན་བྱུང་ལ། དེ་ཉིད་ཀྲུང་གོའི་ནང་ལོགས་ནས་ཀོ་རེ་ཡ་དང་། ལྗར་པན། ཝེ་ཐེ་ནམ་སོགས་རྒྱལ་ཁབ་ཏུ་དར། དུས་རབས7པའི་དུས་དཀྱིལ་དུ་ནང་པའི་བསྟན་པ་རྒྱ་གར་དང་། བལ་པོ། ཀྲུང་གོའི་ནང་ལོགས། ལི་ཡུལ་སོགས་ནས་བོད་དུ་དར་བ་དང་། བསྟན་པ་སྔ་དར་དང་ཕྱི་དར་སོགས་བརྒྱུད་ནས་མི་རིགས་དང་ས་གནས་ཀྱི་ཁྱད་ཆོས་ཀྱིས་ཕྱུག་པའི་བོད་བརྒྱུད་ནང་བསྟན་བྱུང་

ལ་རིམ་བཞིན་ཧོར་སོག་གི་ཡུལ་དུ་དར། རྒྱ་བརྒྱུད་ནང་བསྟན་དང་བོད་བརྒྱུད་ནང་བསྟན་གཉིས་ནི་ཀྲུང་གོའི་ནང་བསྟན་གྱི་གྲུབ་ཆ་གཙོ་བོ་ཡིན་ལ། དེ་གཉིས་ཕན་ཚུན་འབྲེལ་འདྲིས་བྱུང་བའི་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་རྒྱུན་ཧ་ཅང་རིང་བར་མ་ཟད། ནང་བསྟན་ནི་རྒྱ་བོད་གཉིས་ཀྱི་རིག་གནས་འབྲེལ་འདྲིས་ཀྱི་ནང་དོན་གཙོ་བོ་ཞིག་ཀྱང་ཡིན་པས། རྒྱ་བོད་མི་རིགས་བར་གྱི་འགྲོ་འོང་དང་། སྤེལ་རེས། མཉམ་འདྲེས་བཅས་ལ་ནུས་པ་གལ་ཆེན་ཐོན་དང་འཐོན་བཞིན་ཡོད། གོ་རིམ་དེའི་ཁྲོད་དུ་རྒྱ་བོད་གཉིས་ཀྱི་བསྟན་འཛིན་ཆེན་པོ་དག་གིས་ནུས་པ་ཆེན་པོ་བཏོན་ཡོད་པ་ལས། གཤམ་དུ་རྒྱ་བོད་ནང་བསྟན་རིག་གནས་སྤེལ་རེས་ཁྲོད་བྱུང་བའི་རྒྱའི་བཙུན་པ་གྲགས་ཅན་ཁག་ཅིག་དང་དེ་དག་གི་མཛད་རྗེས་སོགས་བརྗོད་པར་བྱའོ། །

དང་པོ། ཐང་རྒྱལ་རབས་སྐབས་སུ་བོད་ཡུལ་དུ་ཕེབས་པའི་རྒྱའི་བཙུན་པ་གྲགས་ཅན།

བོད་བཙན་པོའི་རྒྱལ་རབས་སྐབས་ཀྱི་ནང་བསྟན་ནི་རྒྱ་གར་དང་བལ་པོ་ནས་བོད་དུ་དར་བ་ཡོད་ལ། ཀྲུང་གོ་ནང་ལོགས་ནས་དར་བའང་ཡོད། 《དེབ་ཐེར་སྔོན་པོ》རུ་བཙན་པོ་ཁྲི་ལྡེ་གཙུག་བརྟན(སྤྱི་ལོ704−754པ)སྐབས་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་འཆད་དུས། "བྲག་དམར་འགྲན་བཟང་ལ་སོགས་པའི་གཙུག་ལག་ཁང་འགའ་ཞིག་ཀྱང་བཞེངས། ལི་ཡུལ་ནས་དོན་པའི་རབ་ཏུ་བྱུང་བ་རྣམས་དང་། རྒྱའི་ཡུལ་ནས་ཧྭ་ཤང་མང་པོ་སྤྱན་དྲངས་ཏེ་བསྟན་པ་ལ་གུས་པར་མཛད……"①ཅེས་འབྱུང་བ་དང་། དུས་རབས8པའི་དུས་སྨད་དུ་ཐང་གི་གྲྭ་བཙུན་རེས་བསྐོར་ནས་བོད་ལ་ཆོས་འཆད་དུ་ཡོང་བཞིན་ཡོད་ཚུལ་སྐོར《ཡིག་ཚང་མ་ཧཱ་ཐུས་སྦལ》དུ། ཅན་ཀྲུང་ཁྲི་ལོ་གཉིས་པར།(སྤྱི་ལོ781པ)"སྤུར་བོད་ཀྱིས་ཕོ་ཉ་མངགས་ཏེ་བཙུན་པ་ཆོས་འཆད་མཁས་པ་བསླངས་པར། སྐབས་འདིར་བཙུན་པ་ལེའང་ཞིའུ(良琇)དང་ཝུན་སུའུ(文素)གཉིས་མངགས་ཤིང་། ལོ་གཉིས་རེའི་ནང་ཐེངས་རེ་བརྗེས།"② ཞེས་དང་། 《ཐང་གི་ལམ་སྲོལ་གནད་བསྡུས》སུའང་ཅན་ཀྲུང་ཁྲི་ལོ་གཉིས་པའི་ཟླ་གསུམ་པར། "སྤུར་བོད་ཀྱིས་ཕོ་ཉ་མངགས་ཏེ་ཆོས་འཆད་མཁས་པའི་རབ་བྱུང་བ་བོད་ལ་མངག་རྒྱུ་གོང་མར་ཞུས། སྐབས་འདིར་གོང་མས་དགེ་འདུན་པ་ལེའང་ཞིའུ་དང་ཝུན་སུའུ་ཞེས་པ་གཉིས་མངགས་ཤིང་ལོ་རེར་མི་རེ་བརྗེས།"③ ཞེས་འབྱུང་བ་དང་། དེའི་ཁར་སྐབས་དེར་བོད་ཀྱིས་དབང་དུ་བསྡུས་པའི་ཐང་གི་ས་ཁོངས་ཀྱི་བཙུན་པ་མང་པོ་བོད་དུ་ཁྲིད་ཅིང་། དེ་དག་བོད་དུ་ནང་པའི་གཞུང་ལོ་ཙཱ་དང་ནང་ཆོས་དར་སྤེལ་གྱི་ལས་ལ་ཞུགས་བཞིན་ཡོད། 《བཀའ་ཐང་སྡེ་ལྔ》ཡི་བློན་པོ་བཀའི་ཐང་ཡིག་དང་ལོ་པཎ་བཀའི་ཐང་ཡིག་ཏུ་མཁན་པོ་མཧྟུག་སྦུས་དང་། མཁན་པོ་ཨེ་ཧྭན་ཧེར། མཁན་པོ་མ་ཧཱ་ཡཱ་ན་སོགས་རྒྱའི་མཁན་པོ་དང་ཤན་ཤིས(禅师)སུམ་ཅུ་ལྷག་གི་མཚན་འབྱུང་ལ།④ ཁོང་ཚོས་རྒྱ་བོད་ནང་བསྟན་རིག་གནས་སྤེལ་རེས་ལ་ནུས་པ་ཆེན་པོ་བཏོན་ཡོད། དེ་ལས་མཁན་པོ་མ་ཧཱ་ཡཱ་ན་དང་མན་ཧྭ་ཤང་གཉིས་ནི་དེ་

① འགོས་ལོ་གཞོན་ནུ་དཔལ། 《དེབ་ཐེར་སྔོནཔོ》(སྟོད་ཆ) [M] ཁྲིན་ཏུའུ། སི་ཁྲོན་མི་རིགས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་། 1884ལོ། ཤོག་གྲངས66པ།

② འཇམ་དབྱངས་དར་རྒྱས་ཀྱིས་བསྒྱུར་ཅིང་མཆན་བཏབ། 《རྒྱའི་ཡིག་ཚང་དུ་འཁོད་པའི་བོད་དང་འབྲེལ་བའི་ལོ་རྒྱུས(དེབ་ལྔ་པ)—ཡིག་ཚང་མ་ཧཱ་ཐུས་སྦལ་དུ་འཁོད་པའི་བོད་ཀྱི་སྐོར》 [M] པེ་ཅིན། ཀྲུང་གོའི་བོད་རིག་པ་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་། 2018ལོ། ཤོག་གྲངས484པ།

③ འཇམ་དབྱངས་དར་རྒྱས་ཀྱིས་བསྒྱུར་ཅིང་མཆན་བཏབ། 《རྒྱའི་ཡིག་ཚང་དུ་འཁོད་པའི་བོད་དང་འབྲེལ་བའི་ལོ་རྒྱུས(དེབ་གཉིས་པ)—ཐང་གི་ལམ་སྲོལ་གནད་བསྡུས་སོགས་སུ་འཁོད་པའི་བོད་ཀྱི་སྐོར》[M] པེ་ཅིན། ཀྲུང་གོའི་བོད་རིག་པ་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་། 2018ལོ། ཤོག་གྲངས260པ།

④ 《བཀའ་ཐང་སྡེ་ལྔ》 [M] ལྷ་ས། བོད་ལྗོངས་མི་དམངས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་། 2011ལོ། ཤོག་གྲངས314-355པ།

དག་གི་འཕྲུལ་ཚབ་མི་སྣ་ལྟ་བུ་ཡིན་ནོ། །

1.མཁན་པོ་མ་ཧཱ་ཡཱ་ན། མཁན་པོ་མ་ཧཱ་ཡཱ་ན་ཞེས་པ་འདིར་མ་ཧཱ་ཡན་དུའང་འབོད། ཁོང་ནི་ཤ་ཅུ(དེང་གི་ཀན་སུའུ་ཏུན་ཧོང)ཡུལ་གྱི་བསམ་གཏན་མཁན་པོ་ཞིག་ཡིན། སྤྱི་ལོ781པར་བོད་བཙན་པོས་ཤ་ཅུ་དབང་དུ་བསྡུས་རྗེས། བཙན་པོ་ཁྲི་སྲོང་ལྡེ་བཙན་གྱི་བཀའ་བཞིན་བོད་དུ་ཕེབས་ཏེ་ལྷ་ས་དང་བྲག་དམར་སོགས་སུ་ཆོས་གསུངས་པ་དང་ཅིག་ཅར་པའི་ལྟ་བ་སྤེལ། དེ་ལ《མཁས་པའི་དགའ་སྟོན》དུ། “དེས་ལུས་ངག་གི་ཆོས་སྤྱོད་མི་དགོས། ལུས་ངག་གི་དགེ་བས་འཚང་མི་རྒྱ། དྲན་པ་མེད་ཀྱང་ཡིད་ལ་བྱར་མེད་པ་བསྒོམས་པས་འཚང་རྒྱ་ཞེར་ནས་སྒོམ་བསླབས་པས་བོད་ཀྱི་བན་དྷེ་རིལ་པོ་ཐལ་གྱིས་ཁོའི་ཆོས་ལ་བསླབས་ཏེ་བསམ་ཡས་ཀྱི་གཙུག་ལག་ཁང་ལ་མཆོད་པ་འགྲོ་ཆད། སློབ་གཉེར་དང་ལུས་ངག་གི་དགེ་བ་རྒྱུན་ཆད། ཟ་རཏྣ་དང་བཻ་རོ་ཙ་ན་ལ་སོགས་ཉུང་ཤས་ཅིག་བོ་དྷི་ས་ཏྭའི་ཆོས་སློབ་བོ། །”①ཞེས་དང་། 《བུ་སྟོན་ཆོས་འབྱུང》དུའང་། “རྒྱའི་ཧྭ་ཤང་མ་ཧཱ་ཡ་ནའི་སློབ་མ་དར་ཏེ་ལུས་ངག་གི་ཆོས་སྤྱོད་དགེ་བ་བྱས་པས་སངས་མི་རྒྱ། བྱར་མེད་ལ་གནས་ན་སངས་རྒྱ་ཞེར་ནས་ཚད་ལྟ་ལ་ཞེན་ནས་དགེ་སྦྱོར་མི་བྱེད། བོད་ཕལ་ཆེར་དེ་ལ་དགའ་སྟེ་དེའི་ལུགས་སློབ། དཔལ་དབྱངས་དང་ཟ་རཏྣ་ལ་སོགས་ཉུང་ཤས་ཤིག་ཨཱ་ཙརྱ་བོ་དྷི་ས་ཏྭའི་ལུགས་བྱེད……”②ཅེས་དང་། ཝང་ཞི(王锡)ཡིས་བརྩམས་པའི《ཅིག་ཅར་འཇུག་པ་ཐེག་པ་ཆེན་པོའི་རིགས་པ་ཡང་དག་པར་ངེས་པ》(《顿悟大乘正理决》)ཞེས་པ་ཏུན་ཧོང་ནས་བྱུང་བའི་རྒྱ་ཡིག་གི་ཡིག་རྙིང་དེར་ཡང་། ཧྭ་ཤང་མ་ཧཱ་ཡ་ནའི་ཅིག་ཅར་པའི་ལྟ་བའི་རྗེས་སུ་འབྲང་མཁན་མང་པོ་བྱུང་བ་དང་། བཙན་པོའི་བཙུན་མོ་འབྲོ་བཟའ་ཁྲི་རྒྱལ་མོ་བཙན(རབ་ཏུ་བྱུང་བའི་མཚན་ལ་བྱང་ཆུབ་རྗེ་ཟེར)དང་བཙན་པོའི་ཨ་ནེ་སྣ་ནམ་བཟའ་སོགས་བློན་ཆེན་གྱི་བཙུན་མོ་སུམ་ཅུ་ལྷག་ཁོང་ལས་རབ་ཏུ་བྱུང་བ་སོགས་བཤད་པས། སྐབས་དེར་མཁན་པོ་མ་ཧཱ་ཡཱ་ནའི་ཅིག་ཅར་པའི་ལུགས་དེ་ཧ་ཅང་དར་ཆེ་བ་ཤེས་ཐུབ། ཝང་ཞི་ཡི་རྩོམ་དུ་ཕྱིས་ཀྱི་ཅིག་ཅར་པ་དང་རིམ་ཅན་པའི་བསམ་ཡས་ཆོས་རྩོད་ཁྲིད་དུའང་མཁན་པོ་མ་ཧཱ་ཡཱ་ན་རྒྱལ་བར་བཤད་ཡོད། བོད་ཀྱི་ཆོས་ལུགས་འཕེལ་རྒྱས་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ལ་བལྟས་ན། བོད་ཀྱི་ནང་པའི་ཆོས་ལུགས་ནི་གཙོ་བོ་རྒྱ་གར་གྱི་ཨཱ་ཙརྱ་བོ་དྷི་ས་ཏྭའི་ལུགས་བྱེད་པ་ཡིན་ཞིང་། དེ་ནི་གཙོ་བོ་བསམ་ཡས་ཆོས་རྩོད་ཀྱི་མཇུག་ཏུ་བཙན་པོས“ད་ཕྱིན་ཆད་ལྟ་བ་ཀླུ་སྒྲུབ་ཀྱི་ལུགས་ཟུངས། སྤྱོད་པ་ཆོས་སྤྱོད་བཅུ་དང་ཕ་རོལ་ཏུ་ཕྱིན་པ་སློབ། ཧོན་མུན(顿门，顿悟法门)གྱི་ལུགས་བྱེད་དུ་མི་དབང་ངོ”③ཞེས་བཀའ་བསྒྲལ་བས་ཡིན། སྤྱི་ལོ794པ་ཙམ་ལ་མཁན་པོ་མ་ཧཱ་ཡཱ་ན་ཕྱིར་ཏུན་ཧོང་དུ་ཕེབས་པ་དང་། ཧྭ་ཤང་གི་ལུགས་སྐབས་དེར་བོད་དུ་བཀག་སྡོམ་དེའི་ཤན་ཤུགས་བོད་དུ་རྩ་བ་ནས་མེད་པར་གྱུར་པ་མ་ཡིན་ཏེ། དེས་ཕྱིས་ཀྱི་རྙིང་མ་པ་དང་བཀའ་བརྒྱུད་པའི་ལྟ་སྒོམ་སོགས་ལ་ཤན་ཤུགས་ཐེབས་ཡོད་པར་མཁས་པ་དག་གིས་བཞེད་ཅིང་། “《མཁན་པོ་ནམ་ཀའི་སྙིང་པོའི་དགེ་བའི་བཤེས་ཉེན་གྱི་རྒྱུད་མདོར་བཤད་པ》ལས་ཤེས་ཐུབ་པ་ནི། བོད་བཙན་པོའི་རྒྱལ་རབས་ཀྱི་དུས་མཇུག་ཏུ་མདོ་སྨད་ཙོང་ཁའི་ཕྱོགས་ཀྱི་ནང་བསྟན་དུ་མཁན་པོ་མ་ཧཱ་ཡཱ་ནའི་ལུགས་ཀྱི་བསམ་གཏན་པའི་རྒྱུད་པ་ཆེར་

① དཔའ་བོ་གཙུག་ལག་ཕྲེང་བ། 《ཆོས་འབྱུང་མཁས་པའི་དགའ་སྟོན》[M] པེ་ཅིན། མི་རིགས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་། 1986ལོ། ཤོག་ངོས382-383པ།

② བུ་སྟོན་རིན་ཆེན་གྲུབ། 《བུ་སྟོན་ཆོས་འབྱུང་གསུང་རབ་རིན་པོ་ཆེའི་མཛོད》[M] པེ་ཅིན། ཀྲུང་གོའི་བོད་ཀྱི་ཤེས་རིག་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་། 1988ལོ། ཤོག་ངོས187པ།

③ གོང་དང་མཚུངས། ཤོག་ངོས190པ།

དར་བ་དང་། ནམ་མཁའི་སྙིང་པོ་དང་། ཡེ་ཤེས་དབྱངས་སོགས་ནི་མཁན་པོ་མ་ཧཱ་ཡཱ་ནའི་ལུགས་འཛིན་པའི་བོད་ཀྱི་མཁན་པོ་གྲགས་ཅན་དག་ཡིན་ལ། ཁོང་ཚོས་ཅོང་ཁའི་ཡུལ་ལྟེ་བ་བྱས་ནས་ཆོས་སྤེལ་བཞིན་ཡོད།”① མཁན་པོ་མ་ཧཱ་ཡཱ་ནའི་བརྩམས་ཆོས་ལ《བསམ་གཏན་ཉལ་ཚོག་གི་འཁོར་ལོ》《རྗོད་པ་སྤྱོང་བ་བསམ་གཏན་གྱི་ལོན》《ཡང་ལོན》《རིགས་པས་སྒྲུབ་པ་ལྟ་བའི་རྒྱབ་ཤ》《ལུང་གིས་སྒྲུབ་པ་མདོ་སྡེ་བརྒྱད་ཅུ་ཁུངས》སོགས་ཡོད་པར་བཤད་དོ། །②

2.མན་ཧྭ་ཤང་། མན་ཧྭ་ཤང་གི་སྐོར་ནི་ཏུང་ཧོང་གི་བོད་ཡིག་ཡིག་ཆP.T.996པ《མཁན་པོ་ནམ་ཀའི་སྙིང་པོའི་དགེ་བའི་བཤེས་ཉེན་གྱི་རྒྱུད་མདོར་བཤད་པ》ཞེས་པ་རུ་བཀོད་ཡོད་ཅིང་། ཁོང་ནི་བསམ་གཏན་པའི་ལུགས་འཛིན་པའི་རྒྱའི་ཧྭ་ཤང་ཞིག་དང་། བོད་བཙན་པོའི་རྒྱལ་རབས་ཀྱི་དུས་མཇུག་ཏུ་ཅོང་ཁའི་ཡུལ་དུ་ནང་ཆོས་སྤེལ་མཁན་གྲགས་ཅན་ཞིག་ཡིན། ཏུང་ཧོང་གི་ཡིག་ཆP.T.996པ་རུ་འཁོད་པའི་མི་སྣ་གཙོ་བོ་ནམ་ཀའི་སྙིང་པོ་ནི། དང་པོ་བཙན་པོ་ཁྲི་སྲོང་ལྡེ་བཙན་གྱི་སྐུ་རིང་ལ་རབ་ཏུ་བྱུང་བ་དང་། བསམ་གཏན་གྱི་མཁན་པོ་མན་ཧྭ་ཤང་ལས་ཐེག་པ་ཆེན་པོའི་དོན་ལ་ཅིག་ཅར་འཇུག་པའི་མན་ངག་མནོས་ཏེ་བསྒོམས་པ་ལས་ཆོས་ཀྱི་དོན་གོ་བ་ཞིག་རེད། ཁོང་གིས་ཚེ་སྨད་དུ་ཅོང་ཁ་ཁྲི་ཁའི་ཡུལ་དུ་ཆོས་ཀྱི་བྱ་བ་བགྱིས་པ་དང་། སྤྱི་ལོ842པའི་དཔྱིད་ཟླ་ར་བའི་ཚེས29ཉིན་ཁྲི་ཁ་ཞོང་པོང་གི་དགོན་སར་སྐུ་འདས། མན་ཧྭ་ཤང་ནི་ནམ་ཀའི་སྙིང་པོའི་བཤེས་གཉེན་གལ་ཆེན་ཞིག་ཡིན། དེའི་དགེ་བའི་བཤེས་གཉེན་གྱི་རྒྱུད་ནི། རྒྱ་གར་ཡུལ་ནས་ཡུལ་ཨན་སེར་གཤེགས་པའི་མཁན་པོ་ཨ་ཧན་ཧྲིར། མཁན་པོ་ཨ་ཧན་ཧྲིར་གྱི་སློབ་མ་དམ་པ་བེའུ་སིང་ཧྭ་ཤང་། བེའུ་སིང་ཧྭ་ཤང་ཡུལ་ཤ་ཆུ(沙州)དང་། ཀམ་ཆུ(甘州)ཕྱོགས་སུ་གཤེགས་ནས་སློབ་མ་མང་པོ་ལ་ཆོས་བཤད། ལོ་བརྒྱད་ཅུ་ལོན་པ་ན་སུ་ཅུ(肃州)རུ་སྐུ་འདས། བེའུ་སིང་ཧྭ་ཤང་ལ་སློབ་མ་ཆོས་གོ་བ་བརྒྱད་ཅིག་བྱུང་བའི་དམ་པ་ནི་མན་ཧྭ་ཤང་ཡིན་ལ། ཡིག་ཆP.T.996པ་རུ། “མན་ཧྭ་ཤང་ལྷའི་ཞལ་ཟས་གསོལ་བས་གཉིད་ཆེམས་ཏེ། གཉིན་མཚན་རྒྱུན་དུ་སྒོམ་བ་ཞིག་ཡུལ་ཅོང་ཀར་གཤེགས་ནས། སློབ་མ་མང་པོ་ལ་ཆོས་བཤད་དེ། སྒོམ་དུ་སྩལ་པ་ལས། སློབ་མ་ཚིག་ཙ་ནམ་ཀས་དོན་རིག་ནས། ཧྭ་ཤང་གིས་ཀྱང་ལམ་མཐོང་ངོ་ཞེས་བསྟན་ནོ། དེ་ནས་ལོ་སུམ་ཅུ་ལོན་ཏེ་རྒྱ་ཡུལ་དུ་གཤེགས་ཀར། བདེ་བློན་ཞང་ཁྲི་སུམ་རྗེ་མར་བྱུས་ཧྭ་ཤང་བཞོས་གསོལ། ཡོན་ཕུལ་ནས་གསོལ་པ། ཧྭ་ཤང་གཤེགས་པའི་སླད་ན། ཆོས་ལམ་སྟོན་ནུས་པ་སུ་མཆིས། སྨྲས་དཔའ། བདག་གི་སློབ་མ་ཚིག་ཙ་ནམ་ཀ་ཆོས་ཀྱི་དོན་རིག་སྟེ། ལམ་སྟོན་ནུས་ཀྱིས་ཆོས་ལམ་སྤྱོད་པ་རྣམས་ཀྱིས་དེར་དྲིས་ཤིག། ཅེས་བསྟན་ནས་རྒྱ་ཡུལ་གཤེགས་སོ།”③ ཞེས་འབྱུང་། མན་ཧྭ་ཤང་གི་སྐོར་ཏུན་ཧོང་གི་ཡིག་རྙིང་འདི་ལས་ལོ་རྒྱུས་ཡིག་ཆ་གཞན་དུ་བཀོད་པ་མ་མཐོང་ཡང་། ཁོང་གི་དངོས་དང་བརྒྱུད་པའི་དགེ་བའི་བཤེས་གཉེན་རྣམས་ཀྱིས་ཡུལ་ཨན་སེ་སྟེ་ནུབ་ཡུལ་དང་། ཤ་ཆུ། ཀམ་ཆུ། སུ་ཅུ་སྟེ་ཟ་ནུབ་ཁྱམས་

① 才让：《菩提遗珠：敦煌藏文佛教文献的整理与解读》[M]，上海：上海世纪出版股份有限公司、上海古籍出版社，2016年，第500页。

② དཔལ་བོ་གཙུག་ལག་ཕྲེང་བ། 《ཆོས་འབྱུང་མཁས་པའི་དགའ་སྟོན》[M] པེ་ཅིན། མི་རིགས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་། 1986ལོ། ཤོག་ངོས384-385པ། 才让：《吐蕃史稿》[M]，兰州：甘肃人民出版社、人民出版社，2010年，第192页。

③ ཅིན་ཡ་ཧྲིན་དང་ཁོ་ཨིན་གྱིས་གཙོ་སྒྲིག་བྱས། 《ཧྥ་རན་སིའི་རྒྱལ་གཉེར་དཔེ་མཛོད་ཁང་དུ་ཉར་བའི་ཏུན་ཧོང་བོད་ཡིག་ཡིག་ཚགས》དེབ་བཅུ་པ། [G] ཧྲང་ཧའེ། ཧྲང་ཧའེ་དཔེ་རྙིང་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་། 2009ལོ། ཤོག་ངོས21པ།

རིང་སོགས་སུ་ནང་ཆོས་འཆད་ཉན་གནང་བ་དང་། མན་ཏྲ་ཤང་ཁོང་གིས་གཙོ་བོ་ཙོང་ཁའི་ཡུལ་དུ་སློབ་མ་མང་པོར་ཆོས་གསུངས་ཤིང་སྒོམ་དུ་བཙུག བོད་ཀྱི་བདེ་བློན་ཞང་ཁྲི་སུམ་རྗེ་མར་བུས་དད་གུས་ཆེན་པོ་བྱེད་པ་སོགས་གོང་སྨོས་ཡིག་རྙིང་ལས་རྟོགས་ཐུབ། ཡིག་རྙིང་འདི་ལྟར་ན་མན་ཏྲ་ཤང་ཁོང་དང་ཁོང་གི་དངོས་དང་བརྒྱུད་པའི་བཤེས་གཉེན་རྣམས་ལ་རྒྱའི་བསམ་གཏན་པའི་ལུགས་དང་གསང་སྔགས་ཟུང་དུ་འབྲེལ་བའི་ཁྱད་ཆོས་མངའ་བ་དང་། མན་ཏྲ་ཤང་གིས་རང་གི་བོད་ཀྱི་སློབ་མ་ཚིག་ཙ་ནམ་ག་ལ་གདིང་འཛོག་ཚད་མཐོན་པོ་མཛད་ཡོད་དེ། མན་ཏྲ་ཤང་གིས“ཕ་སེང་གེ་ལས་བུ་ཕ་ལྟ་བུ་བྱུང་བ་ནི། བེའུ་ཤིང་ཏྲ་ཤང་ལྟ་བུའི་སློབས་དཔོན་ལས། ང་འདྲ་བའི་སློབ་མ་བྱུང་བ་ཡིན་ནོ། ཕ་ལྟ་ལས་བུ་སེང་གེ་བྱུང་བ་ནི། ང་འདྲ་བའི་སློབས་དཔོན་ལས། ཁྱོད་འདྲ་བའི་སློབ་མ་བྱུང་ངོ་ཞེས་ཤིན་ཏུ་བསྔགས་སོ།”① ཞེས་འབྱུང་ངོ་། །བསམ་ཡས་ཆོས་རྫོང་ལས་རྒྱའི་ཏྲ་ཤང་གི་ཕྱོགས་ཕམ་པར་གྱུར་མོད། བཙན་པོའི་རྒྱལ་རབས་སྐབས་ཀྱི་ནང་བསྟན་སྤྱི་དང་ལྷག་པར་མདོ་ཁམས་ཡུལ་གྱི་བོད་ཀྱི་ནང་བསྟན་ལ་རྒྱའི་བསམ་གཏན་ལུགས་ཀྱི་ཤན་ཤུགས་ཆེན་པོ་ཐེབས་ཡོད་ལ། བཙན་པོའི་རྒྱལ་རབས་ཀྱི་མཐའ་མཚམས་ཀྱི་བློན་ཆེན་དག་གིས་དེར་རྒྱབ་སྐྱོར་དང་དད་གུས་ཆེན་པོ་བྱེད་བཞིན་ཡོད་པ་རེད། མཁས་པ་ལ་ལས་མན་ཏྲ་ཤང་དང་ཏྲ་ཤང་མ་ཧཱ་ཡཱ་ན་མི་གཅིག་ཡིན་པར་བཤད་མོད་དེར་རྒྱུ་མཚན་དོན་མཐུན་ཡོད་པ་མ་མཐོང་བས་འདིར་སོ་སོར་བཀོད་པ་ཡིན་ནོ། །

① ཅིན་ཡ་ཧྲིན་དང་ཁོ་ཨིན་གྱིས་གཙོ་སྒྲིག་བྱས། 《ཧྥ་རན་སིའི་རྒྱལ་གཉེར་དཔེ་མཛོད་ཁང་དུ་ཉར་བའི་ཏུན་ཧོང་བོད་ཡིག་ཡིག་ཚགས》དེབ་བཅུ་པ། [G] ཧྲང་ཧའེ། ཧྲང་ཧའེ་དཔེ་རྙིང་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་། 2009ལོ། ཤོག་ངོས21པ།

གཉིས་པ། སུང་དང་ཡོན་རྒྱལ་རབས་སྐབས་ཀྱི་རྒྱའི་བཙུན་པ་གྲགས་ཅན།

བཙན་པོ་དར་མ་འུ་དུམ་བཙན་གྱིས་བསྟན་པ་སྣུབ་དུས་བོད་ཀྱི་མཁས་པ་མི་གསུམ་མདོ་སྨད་དུ་ཕེབས་པ་དང་། དན་ཏིག་ཏུ་བླ་ཆེན་དགོངས་པ་རབ་གསལ་ལ་རབ་བྱུང་དང་བསྙེན་རྫོགས་མཛད། དབུས་གཙང་ནས་ཀླུ་མེས་སོགས་མི་བཅུ་ཡོང་ནས་བླ་ཆེན་ལས་སྡོམ་པ་བླངས་རྗེས་ཕྱིར་དབུས་གཙང་དུ་ཕེབས་ཏེ་འདུལ་བའི་སྡོམ་རྒྱུན་སྤེལ་བ་ལ་སྨད་འདུལ་ཟེར་ཞིང་། བླ་ཆེན་གྱིས་བསྙེན་རྫོགས་ཞུ་དུས་རྒྱའི་ཏྲ་ཤང་གཉིས་བཅས་ལྔ་ཚོགས་ཀྱི་སྒོ་ནས་བསྙེན་པར་རྫོགས་པར་མཛད་པས་བླ་ཆེན་སྡོམ་རྒྱུན་དུ་རྒྱ་བརྒྱུད་ནང་བསྟན་གྱི་སྡོམ་རྒྱུན་ཡང་ཡོད་ལ། ཡོན་རྒྱལ་རབས་ཀྱི་དུས་སུ་བོད་ཁམས་ཀྲུང་དབྱང་སྲིད་གཞུང་གི་མངའ་ཁོངས་སུ་བཙུག་སྟེ་བོད་དང་མེས་རྒྱལ་ནང་ལོགས་ཀྱི་འབྲེལ་བ་སྔར་ལས་དམ་པོར་གྱུར། ཡོན་རྒྱལ་རབས་ཀྱིས་ཞོན་ཀྲེང་ཡོན(宣政院)ཞེས་པའི་ལས་ཁུངས་བཙུགས་ནས་ཆོས་ལུགས་ལས་དོན་ཡོངས་ལ་འགོ་ཁྲིད་དང་བོད་ལ་བདག་སྐྱོང་མཛད་པ་དང་། སེ་ཆེན་རྒྱལ་པོས་སུང་ལྷོ་མའི་གོང་མ་ཁྲི་རབས་བདུན་པ་ཀྲའོ་ཞན(赵显)ས་སྐྱ་དགོན་པར་སྲིད་དེ་རབ་བྱུང་སྒྲུབ་ཏུ་བཙུག་ཅིང་། ལྷ་བཙུན་དེས་ཀྱང་རྒྱ་བོད་ནང་བསྟན་རིག་གནས་སྤེལ་རེས་ཕྱོགས་ལ་མཛད་རྗེས་ཆེན་པོ་བཞག་ཡོད།

1.ཀེ་ཤང་དང་གྱི་ཕན། སྤྱི་ལོ841པར་བཙན་པོ་དར་མ་འུ་དུམ་བཙན་གྱིས་བསྟན་པ་སྣུབ་དུས། དཔལ་ཆེན་ཆུ་བོ་རིའི་སྒོམ་གྲྭ་ན་བཞུགས་པའི་འཇད་ཀྱི་གྱིལ་མི་གཙང་རབ་གསལ་དང་། བོ་དོང་བ་གཡོ་དགེ་འབྱུང་། སྟོད་

ལུང་པ་དམར་ཤཱཀྱ་མུ་ནེ་གསུམ་གྱིས་འདུལ་བའི་པོ་ཏི་དྲིལ་ཁལ་ཅིག་བཀལ་ནས་ཡིབས་ཤིང་མཚན་མོ་བྲོས་ཏེ་མངའ་རིས་ནས་ཐོན། གར་ལོག་དང་ཧོར་ཡུལ་རྣམས་བརྒྱུད་རིམ་གྱིས་མདོ་སྨད་ཨན་ཆུང་གནམ་རྫོང་དང་། ལོ་རྗོ་རྗེ་བྲག ཀ་མདོ་གདོང་དམར་ནང་། དན་ཏིག་སོགས་སུ་བཞུགས། ཕྱིས་སུ་དགོངས་པ་རབ་གསལ་རྗེས་སུ་བཟུང་བ་དང་། དེར་བསྙེན་རྫོགས་སྒྲུབ་དུས་དགེ་སློང་བཅུ་དགོས་པ་དང་མཐའ་འཁོབ་ཏུ་མ་མཐའ་ཡང་ལྔ་ཚང་དགོས་ཀྱང་། དམར་གཡོ་གཙང་གསུམ་མ་གཏོགས་བོད་ཀྱི་དགེ་སློང་མེད་པས། རྒྱའི་ཧྭ་ཤང་ཀེ་ཕང་དང་གྱི་པན་ཟེར་བ་སྟོང་རི་དང་ཉེ་ཆར་གནས་པ་གདན་དྲངས་ནས། གཙང་གིས་མཁན་པོ་དང་། གཡོས་སློབ་དཔོན། དམར་གྱིས་གསང་སྟོན། རྒྱའི་དགེ་སློང་གཉིས་ཀྱིས་ཁ་སྐོང་བྱས་ཏེ་ལྔ་ཚོགས་ཀྱི་སྒོ་ནས་བསྙེན་པར་རྫོགས་སོ། །ནང་པ་སངས་རྒྱས་པའི་ལུགས་སུ་བསྟན་པའི་གཞི་མ་འདུལ་བ་རུ་བྱེད་པས་སྡོམ་རྒྱུན་དང་འདུལ་བའི་ལག་ལེན་ཧ་ཅང་གཙོ་བོ་རུ་བྱེད་ལ། བླ་ཆེན་བསྙེན་རྫོགས་སྒྲུབ་དུས་རྒྱའི་དགེ་སློང་གཉིས་ཀྱིས་ཁ་སྐོང་བྱས་ཏེ་ལྔ་ཚོགས་ཀྱི་སྒོ་ནས་བསྒྲུབས་པ་འདིས་བོད་བརྒྱུད་ནང་བསྟན་གྱི་ཕྱི་དར་སྡོམ་རྒྱུན་དུ་རྒྱ་བརྒྱུད་ནང་བསྟན་གྱི་སྡོམ་རྒྱུན་ཡང་འདྲེས་ཡོད་པ་གསལ། རྒྱའི་དགེ་སློང་དེ་གཉིས་ཀྱི་གནས་ཚུལ་ལོ་རྒྱུས་ཡིག་ཚང་དུ་ཞིབ་ཕྲ་བཀོད་མེད་པར་མ་ཟད། རྒྱལ་རབས་དང་ཆོས་འབྱུང་ཁག་ཏུ་ཁོང་གཉིས་ཀྱི་མིང་འབྲི་ཚུལ་ཡང་གཅིག་མཚུངས་མིན་ནའང་། སྐབས་དེར་དན་ཏིག་དང་ཐག་མི་རིང་བའི་སར་ཡོད་པའི་རྒྱའི་དགེ་སློང་གཉིས་པ་ཡིན་པ་གསལ་བ་དང་། 《བཀའ་ཐང་སྡེ་ལྔ》ཡི་ལོ་པཎ་བཀའི་ཐང་ཡིག་ཏུ། "དེ་དུས་གཙང་པ་རབ་གསལ་དང་༔ གཡོག་པོ་དགེ་ཆུང་དམར་ཤཱཀྱས༔ འདུལ་བ་གདན་དྲངས་ཁམས་ལ་བྱོན༔ ཨན་ཆུང་དན་ཏིག་བྲག་ཕུག་ཏུ༔ ཧྭ་ཤང་གི་བག་དགོངས་པ་གསལ༔ གསུམ་གྱིས་བསྙེན་པར་རྫོགས་པར་མཛད༔"① ཅེས་དང་། 《མཁས་པ་ལྡེའུས་མཛད་པའི་རྒྱ་བོད་ཀྱི་ཆོས་འབྱུང་རྒྱས་པ》ན། "རྒྱ་ནག་གི་ཧ་ཤང་སྐྱེ་བ། ཧ་ཤང་གི་མ་འབབ། བླ་ཆེན་པོ་གསུམ་རབ་ཏུ་བྱུང་ནས……"②ཞེས་འབྱུང་ངོ་། །བཤད་ཚུལ་འདི་བོད་བརྒྱུད་ནང་བསྟན་གྱི་སྨད་འདུལ་བྱུང་ཚུལ་གྱི་ལོ་རྒྱུས་ཕལ་ཆེ་བའི་རྗོད་སྟངས་དང་མི་མཐུན་མོད། འདི་ལས་ཀྱང་བླ་ཆེན་བསྙེན་རྫོགས་སྒྲུབ་དུས་རྒྱ་ནག་གི་ཧྭ་ཤང་གཉིས་དང་འབྲེལ་བ་ཡོད་པ་གསལ་པོར་བསྟན་ཡོད་དོ། །

2.སྨན་རྩེ་ལྷ་བཙུན་ཆོས་ཀྱི་རིན་ཆེན། འབྲི་ཆུའི་ལྷོ་རྒྱུད་ཀྱི་ནན་ཅིན་དང་ཧང་ཀྲོའུ་གཙོ་བྱས་པའི་ཡུལ་ལ་སྨན་རྩེའི་ཡུལ་ཟེར་བ་སྟེ། དེ་ཡང་སུང་ལྷོ་མས་དབང་བསྒྱུར་བའི་འབྲི་ཆུའི་ལྷོ་ཕྱོགས་ཀྱི་མི་ལ་བྱང་ཕྱོགས་ཀྱི་མིས"蛮子"ཟེར་ལ། དེ་བོད་ཡིག་ཏུ་སྨན་རྩེ་ཞེས་སྒྲ་སྒྱུར་བྱས་པས་རྒྱལ་རབས་དེ་ལ་བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ཐོག་སྨན་རྩེ་རྒྱལ་རབས་ཟེར། སྤྱི་ལོ1276པར་སུང་ལྷོ་མས་ཡོན་རྒྱལ་རབས་ལ་མགོ་བཏགས་རྗེས། སུང་ལྷོ་མའི་གོང་མ་ཁྲི་རབས་བདུན་པ་སུང་ཀུང་ཏི་ཀྲའོ་ཞན(宋恭帝赵显 1271-1323，1274-1276ལོར་ཁྲིར་བཞུགས)དང་མ་ཡུམ་ཆོན་བཟའ(全氏)ཡོན་གྱི་སྐབས་དེའི་རྒྱལ་ས་ཧྲང་ཏུའུ(དེང་གི་ནང་སོག་ཞི་ལིན་ཀུའོ་ལེ་མེང)རུ་བསྐྱལ། སྐབས་དེར་སུང་ལྷོ་མའི་མི་ཁག་ཅིག་གིས་ད་དུང་ཡོན་རྒྱལ་རབས་ལ་ངོ་རྒོལ་བྱེད་བཞིན་ཡོད་པ་དེ་དག་སྤྲ་ཙམ་མགོ་འདོགས་སུ་འཇུག་ཕྱིར། སེ་ཆེན་རྒྱལ་པོས་

① 《བཀའ་ཐང་སྡེ་ལྔ》[M] ལྷ་ས། བོད་ལྗོངས་མི་དམངས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་། 2011ལོ། ཤོག་ངོས315པ།

② བོད་ལྗོངས་བོད་ཡིག་དཔེ་རྙིང་དཔེ་སྐྲུན་ཁང(གྲ་སྒྲིག)ནས་བསྒྲིགས། 《མཁས་པ་ལྡེའུས་མཛད་པའི་རྒྱ་བོད་ཀྱི་ཆོས་འབྱུང་རྒྱས་པ》[M] ལྷ་ས། བོད་ལྗོངས་མི་དམངས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་། 1987ལོ། ཤོག་ངོས391པ།

ཀྲའོ་ཞན་སྲོག་ཐོག་ཏུ་མ་བཏང་བར་མ་ཟད་ད་རུང"ཡིང་གོ་ཀུང"(瀛国公)ཞེས་པའི་ཆོ་ལོ་གནང་ཞིང་། རང་གི་སྲས་མོ་ཞིག་ཀྲའོ་ཞན་ལ་བག་མར་གནང་། སྲས་ཤིག་བཙས་པ་ལ་ཀྲའོ་ཧྲན་ཕུའུ(赵完普)ཟེར། ཁོང་ཅག་ཡོན་གྱི་རྒྱལ་ས་ཏ་ཏུའུ(དེང་གི་པེ་ཅིན)རུ་སྡོད་དུ་བཅུག སྤྱི་ལོ1288པའི་ཟླ10པར་སེ་ཆེན་རྒྱལ་པོས་ཀྲའོ་ཞན་ལ་གནང་སྦྱིན་མང་པོ་བསྩལ་ཐོག་ས་སྐྱ་དགོན་པར་རྗེས་སྦྲད་དེ་གྲྭ་པ་བྱེད་དུ་བཅུག ཁོང་ལ་བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ཡིག་ཆ་རུ་སྣན་ཙེ་ལྷ་བཙུན་ཆོས་ཀྱི་རིན་ཆེན་ཟེར། ཁོང་གིས་ས་སྐྱ་རུ་བོད་ཡིག་དང་བོད་བརྒྱུད་ནང་བསྟན་ལ་སྦྱང་བ་གནང་སྟེ་ནང་པའི་གཞུང་ལོ་ཙཱ་གནང་ཞིང་། 《ཚད་མའི་བསྟན་བཅོས་རིགས་པ་ལ་འཇུག་པ》(《因明入正理论》)ཞེས་པའི་ཚད་མའི་གཞུང་གྲགས་ཅན་དེར་འགྱུར་བཅོས་མཛད། བསྟན་འགྱུར་ཁྲིད་ཀྱི་བསྟན་བཅོས་དེའི་མཇུག་ཏུ། "ཚད་མའི་བསྟན་བཅོས་རིགས་པ་ལ་འཇུག་པ་ཞེས་བྱ་བ། སློབ་དཔོན་ཆེན་པོ་ཕྱོགས་ཀྱི་གླང་པོས་མཛད་པ་རྫོགས་སོ། །རྒྱ་གར་ལས་རྒྱའི་ལོ་ཙཱ་བ་ཐང་སམ་ཙང་གིས་བསྒྱུར་ཅིང་། སླད་ཀྱིས་རྒྱའི་དགེ་བཤེས་སེང་ཀུང་ཧྲུས་དང་། བོད་ཀྱི་དགེ་བའི་བཤེས་གཉེན་སྟོན་གཞོན་གྱིས་བོད་སྐད་དུ་བསྒྱུར་ཞིང་། ཕྱིས་གཞི་ཐམས་ཅད་ཡོད་པར་སྨྲ་བའི་སྡེ་པ་ལས་རབ་ཏུ་བྱུང་བ་རྒྱ་ནག་ཆེན་པོའི་ལྷའི་བཙུན་པ་ཆོས་ཀྱི་རིན་ཆེན་གྱིས། དཔལ་ས་སྐྱའི་གཙུག་ལག་ཁང་དུ་རྒྱའི་དཔེ་དང་། བོད་ཀྱི་དཔེ་གཉིས་པོ་ལེགས་པར་བཏུགས་ཤིང་བཅོས་ཏེ་དག་པར་བསྒྱུར་བའོ། །རྒྱའི་དཔེ་ལ་རིགས་པ་ལ་འཇུག་པ་ཞེས་སྣང་། དེང་སང་བོད་རྣམས་རིགས་པའི་སྒོ་ཞེས་གྲགས་སོ། །①ཞེས་བཀོད་པ་ལྟར་དང་། སློབ་དཔོན་དབྱིག་གཉེན་གྱིས་མཛད་ཅིང་རྒྱའི་ལོ་ཙཱ་བ་ཐང་སམ་ཙང་གིས་རྒྱ་གར་སྐད་ལས་རྒྱ་ནག་སྐད་དུ་བསྒྱུར་བའི《ཐེག་པ་ཆེན་པོའི་ཆོས་བརྒྱ་གསལ་བའི་སྒོའི་བསྟན་བཅོས》(《百法明门论》)ཞེས་པ་རྒྱ་ནག་གི་ཡི་གེ་ལས་བོད་ཡིག་ཏུ་བསྒྱུར། བསྟན་བཅོས་དེའི་མཇུག་ཏུ"དཔལ་ལྡན་དབང་ཕྱུག་རྒྱའི་ལོ་ཙཱ་བ་ཐང་སམ་ཙང་ཞེས་བྱ་བས་རྒྱ་གར་ལས་རྒྱའི་ཡུལ་དུ་བསྒྱུར་ཞིང་ཕྱིས་སྟོན་པ་དགེ་སློང་ཆོས་ཀྱི་རྒྱལ་མཚན་ཞེས་བྱ་བས་བསྒྱུར་བར་ཞུས་པའི་དོན་དུ་གཞི་ཐམས་ཅད་ཡོད་པར་སྨྲ་བའི་སྡེ་པ་ལས་རབ་ཏུ་བྱུང་བ། རྒྱ་ནག་ཆེན་པོའི་ལྷ་བཙུན་ཆོས་ཀྱི་རིན་ཆེན་གྱིས་དཔལ་ས་སྐྱའི་གཙུག་ལག་ཁང་དུ་བསྒྱུར་ཞིང་ལེགས་པར་གཏན་ལ་ཕབ་པའོ། །"②ཞེས་འབྱུང་བ་ལྟར། ཁོང་གིས་བོད་རྒྱ་ནང་བསྟན་རིག་གནས་སྤྱིལ་རེས་ཀྱི་ཕྱོགས་ལ་མཛད་རྗེས་མི་དམན་པ་བཞག་ཡོད། སྤྱི་ལོ1323པར་ཡོན་གྱི་གོང་མ་ཡིང་ཙུང③སྟེ་གེ་གན་ཧན་གྱིས་ཁོང་ངོ་ལོག་པར་དོགས་ནས་རྨ་ཆུབ་ས་ཁུལ(河西地区)དུ་རང་སྲོག་གཅོད་དུ་བཅུག ཡོན་རྒྱལ་རབས་ཀྱི་དུས་མཇུག་ཏུ་བྱུང་བའི་བཤད་ཚུལ་འགའ་རེར་ཁོང་གིས་སྙན་ངག་བྲིས་ནས་སྐྱོན་ལ་ཐོགས་པར་ཡང་བཤད།④ 《དེབ་དམར》དུ"སེ་ཆེན་རྒྱལ་པོ་རྒྱལ་སར་བཞུགས་ནས་ཅི་དབེན་ལོ་བཅུ་གསུམ་པའི་དུས་སུ་སྣན་ཙེའི་རྒྱལ་པོ་གཡིའུ་ཇུ་རྒྱལ་སར་སྡོད་ནས་ལོ་གསུམ་སོང་བ་ལ། བ་ཡན་ཆིང་སང་གིས་རྒྱལ་ཁམས་བླངས་ཏེ། རྒྱལ་པོ་ས་སྐྱར་བཏང་། ལྷ་བཙུན་བྱས། རྗེང་ལ་གེ་གན་རྒྱལ་པོའི་དུས་བསད་པས་

① ཀྲུང་གོའི་བོད་རིག་པ་ཞིབ་འཇུག་ལྟེ་གནས་ཀྱི་བཀའ་བསྟན་དཔེ་སྡུར་ཁང་གིས་དཔེ་སྡུར་ཞུས། 《བསྟན་འགྱུར》(དེབ97པ) [G] པེ་ཅིན། ཀྲུང་གོའི་བོད་རིག་པ་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་། 2002ལོ། ཤོག་ངོས462-463པ།

② གོང་དང་མཚུངས། (དེབ77པ) ཤོག་ངོས387པ།

③ 英宗，元朝第五位皇帝(1320-1323在位)，蒙古语称号格坚皇帝。

④ 王尧:《南宋少帝赵显考辩》[J],《西藏研究》1981年创刊号。

ཁྲག་འོ་མར་བྱུང་ངོ་། །”①ཞེས་འབྱུང་ངོ་། །

གསུམ་པ། མི་སེར་རྒྱལ་ཁབ་སྐབས་སུ་བོད་ཡུལ་དུ་ཕེབས་པའི་རྒྱའི་བཙུན་པ་གྲགས་ཅན།

ཉེ་རབས་ཀྱི་དུས་ནས་བཟུང་། ནང་ལོགས་ཀྱི་རྒྱ་བརྒྱུད་ནང་བསྟན་རང་སྟེང་གི་གནད་དོན་དང་སྤྱི་ཚོགས་ཁོར་ཡུག་གི་འཕོ་འགྱུར་ཆེན་པོའི་དབང་གིས་རྒྱ་བརྒྱུད་ནང་བསྟན་ཉིན་རེ་བཞིན་ཉམས་རྒུད་དུ་གྱུར་པས། ནང་བསྟན་ཕྱོགས་ཀྱི་སྐྱེས་ཆེན་དམ་པ་དག་གིས་ནང་པའི་བསྟན་པ་ཉམས་པ་སོར་ཆུད་དང་མི་ཉམས་གོང་འཕེལ་དུ་གཏོང་ཆེད། ལྷོར་པན་གྱི་ནང་བསྟན་དང་། སིདྷ་ལའི་ནང་བསྟན། ཀྲུང་གོའི་བོད་ཀྱི་ནང་བསྟན་ལ་སློབ་སྦྱོང་དང་རྟོག་དཔྱོད་དུ་ཕེབས་པ་དང་འབྲེལ། ཀྲུང་གོའི་ནང་ལོགས་སུ་ནང་བསྟན་ཚོགས་པ་འཛུགས་པ་དང་། ནང་བསྟན་སློབ་གླིང་སྒྲུབ་པ། དུས་དེབ་འགྲེམ་སྤེལ་བྱེད་པ། གསར་བཙོས་བྱེད་པར་སྐུལ་སློང་བཅས་མཛད་ནས་རྒྱ་བརྒྱུད་ནང་བསྟན་བསྐྱར་དར་གྱི་བྱ་འགུལ་སྤེལ། མི་སེར་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་དུས་མགོར་བོད་བརྒྱུད་ནང་བསྟན་གྱི་སྐྱེས་ཆེན་ཁག་ཅིག་སྟེ་པེ་ཅིན་གྱི་དགའ་ལྡན་བྱིན་ཆགས་གླིང་གི་སོག་པོའི་གྲྭ་པ་པའི་ཕུའུ་རེན(白普仁)དང་། འབྲས་སྤུངས་དགེ་བཤེས་རྡོ་རྗེ་གཅོད་པ། ནོར་ལྷ་ཧོ་ཐོག་ཐུ། ལྷག་པར་དུ་པཎ་ཆེན་སྐུ་ཕྲེང་དགུ་པ་བློ་བཟང་ཐུབ་བསྟན་ཆོས་ཀྱི་ཉི་མ་སོགས་དང་། ནང་ལོགས་ཀྱི་དད་ལྡན་མང་ཚོགས་ཀྱིས་འབད་བརྩོན་གནང་བ་ལས་བོད་བརྒྱུད་ནང་བསྟན་ཀྲུང་གོའི་ནང་ལོགས་སུ་དར་བའི་རྣམ་པ་བྱུང་། བོད་བརྒྱུད་ནང་བསྟན་ནི་མདོ་སྔགས་ཟུང་འབྲེལ་དང་གསང་སྔགས་ལ་མཐོང་ཆེན་བྱེད་པས་དེ་ལ་རྒྱ་ཡིག་ཏུ་བོད་ཀྱི་གསང་སྔགས་ཤར་ཕྱོགས་སུ་དར་བའི་རྣམ་པ་ཡང་ཟེར། རྒྱ་བརྒྱུད་ནང་བསྟན་གྱི་སྐྱེས་ཆེན་དམ་པ་ཁག་ཅིག་ཀྱང་བོད་དུ་ཕེབས་ནས་གསང་སྔགས་ཀྱི་ཆོས་སྒྲུངས་ཤིང་རྒྱ་ནང་དུ་ནང་བསྟན་བསྐྱར་དར་གཏོང་རྒྱུའི་དགོངས་ཚུལ་བཏོན་པས། སྐབས་དེར་ནང་ལོགས་སུ་བོད་དུ་ཆོས་སློབ་པར་འགྲོ་བའི་བྱ་འགུལ་ཞིག་དར། མི་སེར་རྒྱལ་ཁབ་བཙུགས་པའི་ཐོག་མའི་དུས་ནས་བོད་ས་གནས་སྲིད་གཞུང་གིས་བོད་དང་ཀྲུང་དབྱང་གི་འབྲེལ་བ་ནི་མཆོད་ཡོན་གྱི་འབྲེལ་བ་ཁོ་ན་ཡིན་པར་བརྗོད་པས། ནན་ཅིན་སྲིད་གཞུང་གིས་ཆབ་སྲིད་ཁོ་ནའི་ཐོག་ནས་བོད་ཀྱི་གནད་དོན་ཐག་གཅོད་བྱ་འདོད་མོད་འབྲས་བུ་ཆེན་པོ་མ་བྱུང་། སྤྱི་ལོ1933པའི་ལོ་མཇུག་ཏུ་རྒྱལ་དབང་སྐུ་ཕྲེང་བཅུ་གསུམ་པ་སྐུ་མྱ་ངན་ལས་འདས་པས། ནན་ཅིན་སྲིད་གཞུང་གིས་བོད་ལ“ཆོས་ལུགས་ཀྱིས་ཆབ་སྲིད་ལ་སྐུལ་འདེད་གཏོང་བའི”(“从宗教上以推动政治”)སྲིད་ཇུས་སྤེལ་ཏེ། སྤྱི་ལོ1935པའི་ཟླ12པར་སོག་བོད་ཨུ་ཡོན་ལྷན་ཁང་གིས《རྒྱ་བོད་གྲྭ་བཙུན་སློབ་གཉེར་ལ་འགྲིམས་པར་རོགས་སྐྱོར་བྱེད་པའི་སྒྲིག་སྲོལ》(《补助汉藏僧侣游学规则》)ཁྱབ་བསྒྲགས་བྱས་པ་དང་། 1942ལོར་ཡང《སོག་བོད་ཨུ་ཡོན་ལྷན་ཁང་གིས་ནང་ལོགས་ཀྱི་གྲྭ་བཙུན་སློབ་གཉེར་ལ་མངགས་གཏོང་དང་རོགས་སྐྱོར་བྱེད་པའི་སྒྲིག་སྲོལ》(《蒙藏委员会派遣与补助内地僧侣游学规则》)ཁྱབ་བསྒྲགས་བྱས་ནས་བོད་དུ་སློབ་གཉེར་ལ་འགྲོ་བའི་ནང་ལོགས་ཀྱི་གྲྭ་བཙུན་ལ་རོགས་སྐྱོར་དང་རྒྱ་བོད་ཀྱི་མཛའ་བརྩེ་མཐུན་སྒྲིལ་གྱི་ཆབ་སྲིད་འགན་འཁྲི་བཞག་

① ཚལ་པ་ཀུན་དགའ་རྡོ་རྗེ།《དེབ་ཐེར་དམར་པོ》[M] པེ་ཅིན། མི་རིགས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་། 1881ལོ། ཤོག་ངོས25པ།

པས། ནང་ལོགས་ཀྱི་གྲྭ་བཙུན་བོད་དུ་ཆོས་སློབ་ཏུ་འགྲོ་བར་སྐུལ་མ་ཐེབས་པ་དང་། རྒྱ་བོད་ནང་བསྟན་རིག་གནས་སློབ་རིམ་དང་རྒྱ་བོད་མི་རིགས་བར་གྱི་རིག་གནས་ངོས་ལེན། རིན་ཐང་ངོས་ལེན། ཆབ་སྲིད་ངོས་ལེན་བཅས་ལ་སྐུལ་འདེད་བཏང་། སྔོམ་རྩིས་བྱས་པ་ལྟར་ན། མི་སེར་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་དུས་མགོར་བོད་དུ་སློབ་གཉེར་ལ་ཕེབས་པའི་རྒྱའི་གྲྭ་བཙུན་ཉུང་མཐའ་ཡང54ཡོད། བོད་དུ་སློབ་གཉེར་ལ་ཕེབས་པའི་གྲྭ་བཙུན་དང་དགེ་བསྙེན་མང་པོས་འབྲས་སྤུངས་དགོན་པར་སློབ་གཉེར་བྱེད་བཞིན་ཡོད་ལ། ཉུང་ཤས་ཤིག་སེ་ར་དགོན་པར་ཡོད། ཁམས་དང་ཨ་མདོའི་ཡུལ་དུའང་ནང་ལོགས་ཀྱི་གྲྭ་བཙུན་སློབ་གཉེར་པ་དང་མི་སྐྱ་དད་ལྡན་མང་པོ་ཡོད་ལ་མིང་གྲགས་ཅན་ཡང་རེ་འགའ་བྱུང་། 1932ལོའི་སྟོན་ཁར་ཀྲུང་གོ་ནང་བསྟན་རིག་ཚོགས་ཀྱི་ཚོགས་གཙོ་ཐའེ་ཞུས(太虚)ཀྱིས་གྲོས་འགོ་བཏོན་པ་དང་སི་ཁྲོན་གྱི་དམག་དཔོན་ཏེ་ཙུན་ཀྲང་ལིའུ་ཧྲུ་ཁྲིང(军长刘甫澄)ངམ་ལིའུ་ཞང(刘湘)སོགས་ཀྱིས་རོགས་སྐྱོར་མཛད་དེ། ཁྲུང་ཆིང་གི་ཅིན་ཡུན་ཟེ་དགོན་པ(重庆缙云寺)ཏུ་སི་ཁྲོན་གྱི་ནང་བསྟན་རིག་པའི་སློབ་གྲྭ་ཐོག་མ་སྟེ། “འཇིག་རྟེན་སངས་རྒྱས་ཀྱི་ཆོས་གྲྭ་རྒྱ་བོད་ལུང་རིགས་བསླབ་གྲྭ”①ཞེས་པ་བཙུགས་པས་རྒྱ་བོད་ནང་བསྟན་མཁས་པ་གསོ་སྐྱོང་དང་རྒྱ་བོད་རིག་གནས་སློབ་རིམ་ལ་ནུས་པ་ཆེན་པོ་བཏོན་ཏོ། །

1.**སློབ་དཔོན་ཐའེ་ཞུས།** སློབ་དཔོན་ཐའེ་ཞུས(1889-1947)ནི་ཀྲུང་གོའི་དེང་རབས་ཀྱི་རྒྱའི་བཙུན་པ་གྲགས་ཅན་ཞིག་ཡིན། ཁོང་གིས“མི་ཡུལ་གྱི་ནང་ཆོས”དར་སྤེལ་གཏོང་བ་དང་། ནང་ཆོས་ལ་བསྒྱུར་བཅོས་བྱེད་དགོས་པ་ལ་སོགས་པའི་བཞེད་པ་བཏོན་མྱོང་། ཁོང་ནི་ཀྲེ་ཅང་ཞིང་ཆེན་ཁྲུང་ཏེ་རྫོང(崇德县)གི་མི་ཡིན་ལ། ཉིང་པོ་ཐེན་ཐུང་ཟེ(宁波天童寺)དགོན་པའི་ཧྭ་ཤང་ཅི་ཁྲན(寄禅)དང་ནན་ཅིན་གྱི་དགེ་བསྙེན་དབྱང་རེན་ཧྲན(扬仁山)སོགས་བསྟེན་ནས་ནང་ཆོས་ལ་སྦྱང་བ་མཛད་པ་དང་། དར་མའི་དུས་སུ་རི་བོ་པོ་ཏ་ལ་ཏུ་སྒྲུབ་པ་མཛད། 1915ལོར《དགེ་འདུན་གྱི་བཅོས་ཁྲིམས་ལ་དག་ཐེར་བྱེད་པའི་སྐོར་གླེང་བ》(《整理僧伽制度论》)ཞེས་པའི་བསྟན་བཅོས་གྲགས་ཅན་དེ་མཛད། ཁོང་གིས་ཀྲུང་བོད་དུ་མི་མངགས་ནས་གསང་སྔགས་སྦྱངས་ཏེ་སྔགས་ཀྱི་བསྟན་པ་བསྐྱར་དར་བྱེད་དགོས་པའི་བཞེད་ཚུལ་བཏོན་པས། མི་སེར་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་དུས་སུ་རྒྱལ་ནང་དུ་བོད་ཀྱི་གསང་སྔགས་སློབ་པའི་མཐོ་རླབས་ཤིག་འཕྱུར། 1928ལོར་སློབ་དཔོན་ཐའེ་ཞུས་དབྱིན་ཇི་དང་། ཧྥ་རན་སི། འཇར་མན། ཧོ་ལན། པེར་ཀྲིམ། ཨ་མེ་རི་ཁ་སོགས་སུ་ཕེབས་ནས་ནང་བསྟན་དྲིལ་བསྒྲགས་བྱས། དེ་ནི་ཀྲུང་གོའི་ཧྭ་ཤང་ཡོ་རོབ་དང་ཨ་མེ་རི་ཁ་གླིང་དུ་ཕེབས་ནས་ནང་བསྟན་དྲིལ་བསྒྲགས་བྱས་པའི་ཐོག་མ་ཡིན། ཁོང་གི་སློབ་མས《སློབ་དཔོན་ཐའེ་ཞུས་ཀྱི་གསུང་འབུམ》ཕྱོགས་སྒྲིག་བྱས་ཡོད། མི་སེར་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་སྲིད་ལོ་ཉེར་གསུམ་པ་སྟེ་སྤྱི་ལོ1934པའི་ཟླ4པའི་ཚེས9ཉིན། སློབ་དཔོན་ཐའེ་ཞུས་ཀྱིས་ནན་ཅིན་དུ་པཎ་ཆེན་སྐུ་ཕྲེང་དགུ་པར་མཇལ་ལ། ཚེས10ཉིན་པཎ་ཆེན་མཆོག་གིས་ཁོང་དང་སློབ་དཔོན་ཁྲའོ་དབྱི།(超一法师) སྐལ་བཟང་ཆོས་འབྱོར(刘家驹)གསུམ་ལ་བཅོམ་ལྡན་འདས་དཔལ་རྡོ་རྗེ་འཇིགས་བྱེད་ལྷ་བཅུ་གསུམ་མའི་དབང་གནང་བ་དང་། གསང་སྔགས་བསྟན་པ་རྒྱལ་ནང་དུ་དར་སྤེལ་མཛད་ཅིང་ཐམས་ཅད་ཀྱིས་

① “世界佛学苑汉藏教理院”ཞེས་པ་འདིའི་མིང་བོད་སྐད་དུ་འཇིག་རྟེན་སངས་རྒྱས་ཀྱི་ཆོས་གྲྭ་རྒྱ་དང་བོད་པའི་བསྟན་ཚུལ་བསླབ་གྲྭ་ཁང་ཞེས་ཀྱང་འབྱུང་། 滕华睿著，陈博译：《构建现代中国的藏传佛教》[M]，香港：香港大学出版社，2012年，第219页。

རྡོ་རྗེ་འཆང་གི་གོ་འཕང་བརྙེས་པར་བྱེད་དགོས་ཞེས་པའི་སློབ་སྟོན་གནང་། སྐབས་དེར་ཧང་ཀྲོའུ་ལིང་དབྱིན་ཟེ(杭州灵隐寺)དགོན་པས་པཎ་ཆེན་སྐུ་ཕྲེང་དགུ་པ་གདན་དྲངས་ནས་དུས་འཁོར་གྱི་དབང་གནང་བར་གྲ་སྒྲིག་བྱེད་བཞིན་ཡོད་པ་ལ། དེར་རྒྱའི་ནང་བསྟན་པའི་ཁྲོད་དུ་དོགས་པ་དང་རྩོད་པ་བྱུང་བས་སློབ་དཔོན་ཐའི་ཞུས་ཀྱིས་རྩོམ་ཡིག་གསུམ་བསྟུད་མར་སྤེལ་ནས་གསང་སྔགས་ཀྱི་བསྟན་པ་ལ་སྲུང་སྐྱོང་དང་བསྟོད་བསྔགས་མཛད། ཟླ5པར་སློབ་དཔོན་ཐའི་ཞུས་ཧང་ཀྲོའུ་རུ་ཕེབས་ནས་པཎ་ཆེན་སྐུ་ཕྲེང་དགུ་པས་གནང་བའི་དཔལ་དུས་ཀྱི་འཁོར་ལོའི་སྔ་གོན་གྱི་རིམ་པ་དང་དབང་དངོས་གཞི་འཇིག་རྟེན་པའི་དབང་བཅུ་དང་འཇིག་རྟེན་ལས་འདས་པའི་དབང་དང་བཅས་བཅུ་གཅིག་གི་རིམ་པ་རྣམས་ལེགས་པར་ཐོབ། སྤྱི་ལོ1932པར་རྒྱ་བོད་རིག་གནས་འབྲེལ་མཐུད་དང་རྒྱ་བོད་བར་གྱི་མཛའ་བརྩེ་ཇེ་ཟབ་ཏུ་གཏོང་རྒྱུར་དམིགས་ཏེ"འཇིག་རྟེན་སངས་རྒྱས་ཀྱི་ཆོས་གྲྭ་རྒྱ་བོད་ལུང་རིགས་བསླབ་གྲྭ"ཞེས་པ་བཙུགས། 1938ལོར་རྒྱ་བོད་ལུང་རིགས་བསླབ་གྲྭར་སྒྲིག་སྦྱར་ཁང་བཙུགས་ནས་གཙོ་བོ་རྒྱ་བོད་ཆོས་གཞུང་ལོ་ཙཱ་དང་དཔེ་སྐྲུན་བྱས་ཤིང་། དེ་ཉིད་རྒྱའི་ལོ་ཙཱ་བ་བློ་བཟང་ཆོས་འཕགས་ཀྱིས་གཙོ་སྐྱོང་མཛད། སྒྲིག་སྦྱར་ཁང་གིས་དཔེ་ཆ40ལྷག་སྒྲིག་སྦྱར་བྱས་ལ། དཔེ་ཆ20ལྷག་པར་སྐྲུན་མཛད། དེ་དག་གི་ཁྲོད་དུ་གཙོ་བོ《ལམ་རིམ་ཆེན་མོ》《སྔགས་རིམ་ཆེན་མོ》《མངོན་རྟོགས་རྒྱན》《དྲང་ངེས་ལེགས་བཤད་སྙིང་པོ》《དབུ་མ་ལ་འཇུག་པ》《བོད་མི་རིགས་ཀྱི་ཆོས་སྲིད་ལོ་རྒྱུས》《ནང་བསྟན་གྲུབ་མཐའ་སོ་སོའི་ཁུངས》《དེང་རབས་ཀྱི་བོད》སོགས་ཡོད་དོ། །

2.**སློབ་དཔོན་ཏ་ཡུང་།** སློབ་དཔོན་ཏ་ཡུང(大勇)ནི་ཀྲུང་གོའི་དེང་རབས་རྒྱ་བརྒྱུད་ནང་བསྟན་གྱི་ཆོས་ལུགས་པའི་ཁྲོད་བོད་བརྒྱུད་ནང་བསྟན་དང་གསང་སྔགས་སློབ་གཉེར་ལ་མོས་པ་ཆེ་བའི་གྲྭ་བཙུན་གྲགས་ཅན་ཞིག་ཡིན། ཁོང་གི་ཕ་ཡུལ་ནི་སི་ཁྲོན་པ་ཞན(巴县)ཡིན་ཞིང1918ལོར་སློབ་དཔོན་ཐའི་ཞུས་ལས་རབ་ཏུ་བྱུང་། 1921ལོར་སློབ་དཔོན་ཏ་ཡུང་ལྗར་པན་དུ་གསང་སྔགས་སློབ་ཏུ་ཕེབས་ཏེ་སློབ་དཔོན་ཆེན་མོ་ཞེས་པའི་ཡོན་གནས་ཐོབ། 1923ལོའི་ཟླ10པར་རྒྱལ་ནང་དུ་ཕྱིར་ལོག ཁོང་གིས་ཧྲུང་ཧྲའི་དང་། ཧང་ཀྲོའུ། ཝུའུ་ཁྲང་ནང་བསྟན་སློབ་གླིང་སོགས་སུ་གསང་སྔགས་ཀྱི་དབང་མང་པོ་བསྒྱུར་བས། ཁོང་གི་རྗེས་སུ་ཞུགས་ནས་གསང་སྔགས་སློབ་མཁན་མང་པོ་བྱུང་ཞིང་། སྲིད་གཞུང་གི་མི་སྣ་དང་སྤྱི་ཚོགས་ཐོག་གི་མི་སྣ་གྲགས་ཅན་མང་པོས་ཁོང་བླ་མར་བསྟེན་པ་སོགས་ཀྱིས་ཧྲན་དུ་གསང་སྔགས་སློབ་པའི་སྤྲོ་ཆེར་དར་བར་གྱུར། ཕྱིས་སུ་པེ་ཅིན་དུ་ཕེབས་ནས་གསང་སྔགས་ཀྱི་ཆོས་སྤེལ་དུས་དགའ་ལྡན་བྱིན་ཆགས་གླིང་གི་སོག་པོའི་གྲྭ་པ་པའི་ཕུའུ་རེན་ཞེས་པ་བོད་བརྒྱུད་གསང་སྔགས་ལ་མཁས་རྩལ་གསན་ནས་དེའི་ཞབས་ལ་གཏུགས་ནས་བོད་བརྒྱུད་གསང་སྔགས་ལ་སྦྱོང་བ་མཛད། པེ་ཅིན་གྱི་ཚི་དབྱིན་ཟེ་དགོན་པར(慈因寺)བོད་ཡིག་སློབ་གླིང་ཞིག་བཙུགས། ལོ་གཅིག་གི་རྗེས་སུ་སློབ་གླིང་དེ་བོད་སྡོད་ཆོས་སློབ་ཚོགས་པར(留藏学法团)བསྒྱུར། སྤྱི་ལོ1925པར་ཏ་ཀང(大刚)དང་། ཀོན་ཁུང(观空)སོགས་མི20ཁྲིད་ནས་སི་ཁྲོན་བརྒྱུད་དེ་ཁམས་ཕྱོགས་སུ་ཕེབས། དར་རྩེ་མདོའི་ལྷ་མོ་རྩེ་དགོན་དུ་དགེ་བཤེས་རྗེ་བཙུན་ཟེར་བ་ལས་བོད་ཡིག་གི་ཆོས་གཞུང་ལ་སློབ་གཉེར་གནང་། རྗེ་ཙོང་ཁ་པའི་ལམ་རིམ་བསྡུས་པ་རྒྱ་ཡིག་ཏུ་བསྒྱུར། 1927ལོའི་སྟོན་ཁར་ཡང་ཚོགས་མི་ཁག་ཅིག་ཁྲིད་ནས་ལྷ་སར་འགྲོ་རྒྱུ་བྱས་མོད་བར་ཆད་བྱུང་བས། དཀར་མཛེས་བྲག་དཀར་དགོན་དུ་བྲག་དཀར་སྤྲུལ་སྐུ་ཞེས་པ་དགེ་རྒན་དུ་བསྟེན་

ནས་སློབ་གཉེར་གནང་། 1929ལོའི་ཟླ8པའི་ཚེས10ལ་དཀར་མཛེས་བྲག་དཀར་དགོན་དུ་སྐུ་གྲོངས། གྲོངས་དུས་དགུང་ལོ37ཡིན།

3.**ལོ་ཙཱ་བ་བློ་བཟང་ཆོས་འཕགས།** ལོ་ཙཱ་བ་བློ་བཟང་ཆོས་འཕགས(1901—1981)ཀྱི་མཚན་ལ་ཧྥ་ཙུན(法尊)ཟེར་ཞིང་། ཁོང་ནི་ཀྲུང་གོའི་དེང་རབས་ཀྱི་རྒྱ་བསྒྱུར་ནང་བསྟན་དང་བོད་བསྒྱུར་ནང་བསྟན་གཉིས་ལ་མཁས་པའི་ལོ་ཙཱ་བ་གྲགས་ཅན་ཞིག་ཡིན། ཁོང་ཧོ་པེ་ཧྲེན་ཞན(河北深县)ཏེ་ད་ལྟའི་ཧྲེན་ཀྲོའུ་གྲོང་ཁྱེར(深州市)གྱི་མི་ཡིན། རྒྱ་ནག་རི་བོ་རྩེ་ལྔར་རབ་ཏུ་བྱུང་། 1922ལོར་པེ་ཅིན་གྱི་ཧྥ་ཡོན་ཟེ་དགོན་པ(法源寺)རུ་བསྙེན་པར་རྫོགས། ཝུའུ་ཁྲང་ནང་བསྟན་སློབ་གླིང་དང་པེ་ཅིན་བོད་ཡིག་སློབ་གླིང་དུ་སློབ་དཔོན་ཐའི་ཞུས་དང་སློབ་དཔོན་ཏ་ཡུང་དགེ་རྒན་དུ་བསྟེན། 1925ལོ་ནས་སློབ་དཔོན་ཏ་ཡུང་ལས་བོད་བསྒྱུར་གསང་སྔགས་བསླབས། བོད་སྔོད་ཆོས་སློབ་ཚོགས་པར་ཞུགས་ནས་དར་རྩེ་མདོ་དང་། དཀར་མཛེས། ཆབ་མདོ་སོགས་བརྒྱུད་ནས་ལྷ་སར་ཕེབས། གཙོ་བོ་ཨ་མདོ་དགེ་བཤེས་འཇམ་དཔལ་རོལ་པའི་བློ་གྲོས་བླ་མར་བསྟེན་ནས་མདོ་སྔགས་གཞུང་ལུགས་ལ་སྦྱོང་བ་མཛད། བོད་ལ་ཐེངས་གཉིས་ཕེབས་པ་དང་སྤྱི་གཞུག་བསྡོམས་པས་བོད་དུ་ལོ12བཞུགས། 1936ལོར་ནང་ལོགས་སུ་ཕེབས་ནས་ཁྲུང་ཆིང་གི་ཅིན་ཡུན་རི་བོར་རྒྱ་བོད་ལུང་རིགས་བསླབ་གྲྭ་གཙོ་སྐྱོང་མཛད། 1953ལོར་ཀྲུང་གོ་ནང་བསྟན་མཐུན་ཚོགས་ཀྱི་རྒྱུན་ལས་ལས་འཛིན་དུ་འདེམས་བསྐོ་བྱས། 1956ལོར་ཀྲུང་གོ་ནང་བསྟན་སློབ་གླིང་གི་གླིང་གཙོ་གཞོན་པའི་འགན་བཞེས་ཐོག་གཞུང་ཆེན་ཁག་ཅིག་སློབ་ཁྲིད་གནང་། 1980ལོར་ཀྲུང་གོ་ནང་བསྟན་སློབ་གླིང་གི་གླིང་གཙོའི་འགན་བཞེས། ཁོང་ནི་མདོ་སྔགས་གཉིས་དང་བོད་ཡིག་ལ་ཡང་ཤིན་ཏུ་མཁས་ཤིང་། སྐུ་ཚེ་གང་པོར་བོད་བསྒྱུར་ནང་བསྟན་གྱི་གཞུང་ཆེན་དག་ལོ་ཙཱ་དང་། ཞིབ་འཇུག སློབ་ཁྲིད་བཅས་ལ་བརྩོན་པ་གནང་། རྒྱ་བོད་རིག་གནས་འབྲེལ་མཐུད་སྤེལ་རེས་ཐད་མཛད་རྗེས་ཆེན་པོ་བཞག ཁོང་གིས་ལོ་ཙཱ་བྱས་པའི་གཞུང་ཤིན་ཏུ་མང་སྟེ། ཁོང་གིས་ཐོག་མར《ལམ་རིམ་ཆེན་མོ》《ལམ་རིམ་བསྡུས་དོན》《སྔགས་རིམ་ཆེན་མོ》《སྔགས་རིམ་བསྡུས་པ》《དྲང་ངེས་ལེགས་བཤད་སྙིང་པོ》སོགས་དང་། རྒྱའི་སྡེ་སྣོད་གསུམ་དུ་བསྒྱུར་མེད་པའི《མངོན་རྟོགས་རྒྱན》《ཆོས་དང་ཆོས་ཉིད་རྣམ་འབྱེད》《དབུ་མ་ལ་འཇུག་པ》《ཚད་མ་ཀུན་བཏུས》《ཚད་མ་རྣམ་འགྲེལ》སོགས་རྒྱ་ཡིག་ཏུ་བསྒྱུར་བ་དང་། 《དགེ་བཤེས་ཆོས་ཀྱི་གྲགས་པས་བརྩམས་པའི་བརྡ་དག་མིང་ཚིག་གསལ་བ》ཞེས་པའི་བོད་ཡིག་ཚིག་མཛོད་ཀྱང་རྒྱ་ཡིག་ཏུ་བསྒྱུར། 《ཆོས་མངོན་པ་བྱེ་བྲག་བཤད་མཛོད་ཆེན་མོ》རྒྱ་ཡིག་ནས་བོད་ཡིག་ཏུ་ཡོངས་སུ་བསྒྱུར། བརྩམས་ཆོས་གཞན་ད་དུང《བོད་མི་རིགས་ཀྱི་ཆོས་སྲིད་ལོ་རྒྱུས》(《西藏民族政教史》)ཞེས་པ་དང་། 《ང་རང་སོང་མྱོང་བའི་བོད》(《我去过的西藏》)ཅེས་པ་སོགས་ཡོད། 1980ལོའི་ཟླ12པའི་ཚེས14ཉིན་སྐུ་མྱ་ངན་ལས་འདས། ཁོང་གི་སྐུ་གདུང་མཆོད་རྟེན་རྒྱ་ནག་རི་བོ་རྩེ་ལྔའི་ཀོང་ཙུང་ཟེ་དགོན་པར(广宗寺)བཞེངས་ཡོད།

4.**ཡོན་ཏན་རྒྱ་མཚོ།** ཡོན་ཏན་རྒྱ་མཚོ(1886—1967)ནི་སི་ཁྲོན་མེན་ཀྲུའུ(四川绵竹)ཡི་མི་ཡིན། རབ་ཏུ་བྱུང་བའི་མཚན་ལ་ནེང་ཧའི(能海)ཟེར། 1924ལོར་ཁྲིང་ཏུའུ་ཝུན་ཧྲུའུ་ཡོན་དགོན་པར(成都文殊院)རབ་ཏུ་བྱུང་། ཞིན་ཏུའུ་པའོ་ཀོང་ཟེ་དགོན་པ(新都宝光寺)རུ་བསྙེན་པར་རྫོགས། པེ་ཅིན་གྱི་དགའ་ལྡན་བྱིན་ཆགས་

སྤྱིང་དུ་དཔེ་ཆའི་དཀར་ཆག་ལ་གཟིགས་དུས་སངས་རྒྱས་ཆོས་ལ་མདོ་ལས་གཞན་ད་དུང་སྔགས་ཀྱང་ཡོད་པ་ཤེས། ཆོས་གཞུང་མང་པོ་བསླབས་པ་དང་བསྒྱུར་ལྫར་པན་དུ་གསང་སྔགས་བསླབ་ཏུ་ཕེབས་འདུན་སྔར་བས་ཆེ་རུ་ཕྱིན། ཕྱིས་སུ་ཁོང་ཉིད་ལྫར་པན་ལ་གསང་སྔགས་སློབ་གཉེར་དུ་ཕེབས་ནས་ཕྱིར་ལོག་པའི་སློབ་དཔོན་ཏ་ཡུང་ལ་མཇལ་ཅིང་། སློབ་དཔོན་ཏ་ཡུང་གིས་ཁོང་ལ“ལྫར་པན་གྱི་གསང་སྔགས་བོད་ཀྱི་གསང་སྔགས་ལས་ཁྱད་དུ་འཕགས་པ་ཞིག་མ་རེད”ཅེས་གསུངས་པས། ཁོང་གི་དེ་སྔའི་ཐུགས་འདུན་འགྱུར་ཏེ་བོད་དུ་ཆོས་བསླབ་ཏུ་འགྲོ་རྒྱུའི་ཐུགས་ཐག་བཅད། 1926ལོའི་དཔྱིད་ཀར་ཁོང་དང་མི་ལྔ་བཅས་བོད་ལ་ཕེབས་ཤིང་། དར་རྩེ་མདོ་རུ་དགེ་བཤེས་བྱམས་པ་སྨོན་ལམ་ཟེར་བ་ལས་བོད་ཡིག་སྦྱངས། དགེ་བཤེས་ཀྱིས་ཁོང་ལ་ཡོན་ཏན་རྒྱ་མཚོ་ཞེས་པའི་མཚན་གནང་། ལོ་དེའི་ཟླ10པར་དར་རྩེ་མདོ་རུ་ཏ་ཡུང་གིས་སྣེ་ཁྲིད་པའི་བོད་སྟོད་ཆོས་སློབ་ཚོགས་པ་དང་ཕྲད་ཅིང་། ཁོང་ཚོས་ཀྱང་དགེ་བཤེས་བྱམས་པ་སྨོན་ལམ་ལས་བོད་ཡིག་དང་གསང་སྔགས་ཀྱི་གཞུང་ལ་སྦྱང་བ་མཛད། 1928ལོའི་ཟླ6པར་ཁོང་དང་བཅས་པའི་ཆོས་གྲོགས་བཞི་དཀར་མཛེས་དང་། སྡེ་དགེ། ཆབ་མདོ་སོགས་བརྒྱུད་ནས་ཟླ9པའི་ཚེས28ཉིན་ལྷ་སར་འབྱོར། ལྷ་སར་ལོ་ངོ7ལ་མདོ་སྔགས་ཀྱི་གཞུང་ལ་སྦྱང་བ་ཚུལ་བཞིན་མཛད། བླ་མ་གཙོ་བོ་འབྲས་སྤུངས་སྒོ་མང་གྲྭ་ཚང་གི་ཁང་གསར་ངག་དབང་ཐུབ་བསྟན་ཆོས་ཀྱི་དབང་ཕྱུག་ཚང་བསྟེན། 1935ལོར་རྒྱ་གར་བརྒྱུད་ནས་ནང་ལོགས་སུ་ཕེབས། ཧྲང་ཧའི་དང་ཧྲན་ཞིའི་རི་བོ་རྩེ་ལྔ་སོགས་སུ་གསང་སྔགས་ཀྱི་བསྟན་པ་སྤེལ། རི་འགོག་དམག་འཁྲུག་གི་སྐབས་སུ་ཁྲིང་ཏུའུ་ཡི་ཅིན་ཚི་ཟི་དགོན་པ(成都近慈寺)དང་སྒྲང་ཆེན་འཁྱིང་རིའི་བེ་རོ་ལྷ་ཁང་གི་མཁན་པོར་བཞུགས། ཅིན་ཚི་ཟི་དགོན་པ་རུ་གསང་སྔགས་ཀྱི་ཆོས་རྒྱ་ཆེར་སྤེལ་ལ། ནང་ལོགས་ཀྱི་རྒྱ་མིས་བོད་བརྒྱུད་ནང་བསྟན་ལ་རྒྱུས་ལོན་དང་སློབ་སྦྱོང་བྱེད་པ་དང་། བོད་ཀྱི་གསང་སྔགས་སློབ་འདོད་པའི་མི་ལ་མཐུན་རྐྱེན་བཟང་པོ་བསྐྲུན་ཏེ་དགོན་པ་དེ་ཉིད་རྒྱ་བོད་ནང་བསྟན་སྤེལ་རེས་དང་འབྲེལ་མཐུད་བྱེད་པའི་ལྟེ་བར་གྱུར་པས། སྐབས་དེར་ཅིན་ཚི་ཟི་དགོན་པ་ནི་ཁྲིང་ཏུའུ་རུ་སླེབས་པའི་བོད་ཀྱི་བླ་མ་གྲྭ་པ་རྣམས་ཀྱིས་ངེས་པར་མཇལ་སྐོར་བྱ་ཡུལ་ཞིག་ཏུ་གྱུར། ཀྲུང་གོ་གསར་པ་དབུ་བརྙེས་རྗེས་ཁོང་གིས་རི་བོ་རྩེ་ལྔའི་ཀོང་ཅི་མའོ་ཕེང(广济茅棚)དགོན་གྱི་མཁན་པོ་ཡུན་རིང་མཛད། 1953ལོར་ཀྲུང་གོ་ནང་བསྟན་མཐུན་ཚོགས་བཙུགས་པ་དང་ཁོང་གིས་ཚོགས་གཙོ་གཞོན་པའི་འགན་བཞེས། བོད་བརྒྱུད་ནང་བསྟན་གྱི་ཆོས་གཞུང་མང་པོ་རྒྱ་ཡིག་ཏུ་བསྒྱུར་བ་དང་། རྒྱ་ཡིག་གི་ཆོས་གཞུང་མང་པོ་བོད་ཡིག་ཏུ་བསྒྱུར། རྒྱ་བོད་ནང་བསྟན་ཕྱོགས་ཀྱི་བསྟན་བཅོས་མང་པོ་མཛད། ཁོང་གིས་བརྩམས་པ་དང་ལོ་ཙཱ་གནང་བ། ཁྲིད་ཡིག་སོགས་དེབ70ལྷག་ཡོད། ཁོང་གིས་རྒྱ་ཡུལ་དུ་སྟོམ་རྒྱུན་མང་པོ་སྤེལ་བ་དང་དབང་མང་པོ་གནང་ནས་དགེ་ལུགས་པའི་གསང་སྔགས་ཀྱི་བསྟན་པ་རྒྱ་ཆེར་དར་བར་མཛད་དེ་བོད་རྒྱའི་ནང་བསྟན་རིག་གནས་སྤེལ་རེས་ཕྱོགས་ལ་མཛད་རྗེས་བླ་ན་མེད་པ་བཞག་ཡོད་དོ། །

5.**མཁན་པོ་ཆོས་ཀྱི་རྒྱལ་མཚན།** མཁན་པོ་ཆོས་ཀྱི་རྒྱལ་མཚན(1905－1968)གྱི་རྒྱ་སྐད་ཀྱི་མཚན་ལ་ཞིན་ཏའོ་ཧྥ་ཧྲི(心道法师)ཟེར་ཞིང་ཧུའུ་པེ་ཞིང་ཆེན་གྱི་ཅིང་ཀྲོའུ་སུང་ཙི་རྫོང(湖北荆州松滋县)གྱི་མི་ཡིན། 1922ལོར་སུང་ཙི་རྫོང་གྱི་ཏའེ་ཧྥུ་མིའོ་ལྷ་ཁང(岱辅庙)དུ་རབ་ཏུ་བྱུང་། ལོ་དེའི་དགུན་

ཁར་ཧྲུའུ་པེ་ཞིང་ཆེན་གྱི་ཅང་ལིང་ཀྲང་ཧྭ་ཟྀ་དགོན་པ(江陵章华寺)ཏུ་མཁན་པོ་ཅིང་ཡུའི(净月)ལས་བསྙེན་པར་རྫོགས། 1934ལོར་ཁོང་ལ་ཧྭ་ཤང་ཧན་པ་ཅིང་ཡུའི་དང་དགེ་བསྙེན་ཧན་ཏ་ཙའི(韩大载)ཡིས་རོགས་དངུལ་གནང་སྟེ་མཚོ་སྔོན་གྱི་སྐུ་འབུམ་བྱམས་པ་གླིང་དུ་བོད་ཡིག་དང་མདོ་སྔགས་གཞུང་ལུགས་སློབ་གཉེར་དུ་ཕྱིན། སྐུ་འབུམ་དུ་ཁོང་གིས་དགེ་བཤེས་མང་པོ་ལ་ཆོས་འབྲེལ་བཙུགས་ནས་མདོ་སྔགས་ཀྱི་གཞུང་ལ་སྦྱོང་བ་མི་དམན་པ་མཛད་པས་ཕྱིས་སུ་རང་གི་ཐུན་མོང་མ་ཡིན་པའི་ནང་བསྟན་བསམ་བློ་གྲུབ་པ་དང་ཧྥ་ཁྲིང་ཙུང(法幢宗)ཞེས་པའི་གྲུབ་མཐའི་སྲོལ་འབྱེད་པར་རྨང་གཞི་བརྟན་པོ་བཞག 1935ལོའི་ཧོར་ཟླ4པའི་ཚེས19ཉིན་སྐུ་འབུམ་དུ་པཎ་ཆེན་སྐུ་ཕྲེང་དགུ་པར་མཇལ་ཅིང་། ཚེས28ཉིན་པཎ་ཆེན་སྐུ་ཕྲེང་དགུ་པས་ཁོང་ལ་ཚེ་དཔག་མེད་ཀྱི་དབང་བསྐུར་བ་དེ་ནི་གསང་སྔགས་ཀྱི་དབང་ཐོབ་པ་ཐོག་མ་ཡིན། ལོ་དེའི་ཟླ8པའི་ཚེས15ལ་པཎ་ཆེན་སྐུ་ཕྲེང་དགུ་པས་སྐུ་འབུམ་དུ་དུས་འཁོར་དབང་ཆེན་གནང་བ་གསན། 1937ལོར་ཁོང་གིས་ནན་ཅིང་དུ་རྗེ་ཤེས་རབ་རྒྱ་མཚོས《ལམ་གཙོ་རྣམ་གསུམ》དང《ལམ་རིམ་བསྡུས་དོན》གྱི་སློབ་ཁྲིད་གནང་བར་གསན། སྟོན་ཁར་ཕྱིར་སྐུ་འབུམ་དུ་ཕེབས་ནས་མདོ་སྔགས་ཀྱི་གཞུང་ལ་སློབ་གཉེར་མཛད། ཨ་རོལ་ཚང་དང་མི་ཉག་ཚང་ལས་སྔགས་ཀྱི་དབང་མང་པོ་ཐོབ། དངུལ་ཆུ་བློ་བཟང་ཆོས་འཕེལ་གསང་བདག་བསྟན་པའི་རྒྱལ་མཚན་ལས་སྔགས་ཀྱི་སྡོམ་པ་སོགས་མནོས་ཤིང་ཁོང་ལ་ཆོས་ཀྱི་རྒྱལ་མཚན་ཞེས་པའི་མཚན་ཡང་བསྩལ། 1938ལོའི་དཔྱིད་ཀར་ཧྲའན་ཞི་ནས་གདན་འདྲེན་ཞུས་པ་ལྟར་དེར་ཆོས་སྤེལ་དུ་ཕེབས། 1941ལོའི་ཟླ9པར་དངུལ་ཆུ་ཚང་གི་བཀའ་ལྟར་སྐུ་འབུམ་དུ་ཕེབས་པ་དང་། དངུལ་ཆུ་དང་ཨ་ཀྱཱ་ཚང་གིས་ཁོང་ལ“བསྟན་པ་འཛིན་པའི་མཁན་པོ”ཞེས་པའི་མཚན་སྙན་གནང་། སྤྱི་ལོ1942པར་ཀན་སུའུ་མིན་ཆིན་ཞན་གྱི་ཆང་ཀན་ལིང་རི་བོའི་ཅེ་དབྱིན་ཟི་དགོན་པ(民勤县枪杆岭山接引寺)ཡི་མིང་དེ་ཅིན་ཀང་ལིང་ཧྲན་ཧྥ་ཁྲིང་ཟི(金刚岭山法幢寺)ཏུ་བསྒྱུར། འདི་ནི་མཁན་པོ་ཆོས་ཀྱི་རྒྱལ་མཚན་ཁོང་གིས་ནུབ་བྱང་ས་ཁུལ་དུ་ཆོས་སྤེལ་དུས“ཧྥ་ཁྲིང”(法幢)ཞེས་པའི་མིང་བཏགས་པའི་དགོན་པ་དང་པོ་ཡིན་ལ། ཅིན་ཀང་ལིང་ཧྲན་ཧྥ་ཁྲིང་ཟི་དགོན་པ་ནི“ཧྥ་ཁྲིང་ཙུང”ཆོས་བརྒྱུད་ཀྱི་མ་དགོན་དུ་བྱེད། 1944ལོའི་དཔྱིད་ཀར་ཡང་དངུལ་ཆུ་ཚང་གི་བཀའ་ལྟར་སྐུ་འབུམ་དུ་ཕེབས་ནས་དབང་དང་གདམས་ངག་མང་པོ་གསན། དངུལ་ཆུ་ཚང་དང་ཨ་ཀྱཱ་ཚང་གིས་ཡང“པཎྜི་ཏ་མཁན་པོ”ཞེས་པའི་མཚན་སྙན་གནང་། ཁོང་གིས་སྐུ་འབུམ་སོགས་སུ་བོད་བརྒྱུད་ནང་བསྟན་གྱི་གཞུང་ལ་སློབ་གཉེར་གནང་ཞོར་དུ་སྐུ་འབུམ་ཏུ་གསར། སྟོང་སྐོར། ཟི་ལིང་སོགས་སུ་ཆོས་སྤེལ་བ་དང་། དགེ་བསྙེན་གྱི་ཚོགས་པ་དང་ནང་བསྟན་ཚོགས་པ་འཛུགས་པ་སོགས་ཆོས་ཀྱི་བྱ་བ་མང་པོ་བསྒྲུབས། 1943ལོར་ཟི་ལིང་དུ་ཧྥ་ཁྲིང་ཟི་ཞེས་པའི་ཇོ་མོ་དགོན་པ་ཞིག་བཏབ་པ་དེ་ནི་མཚོ་སྔོན་གྱི་རྒྱ་བརྒྱུད་ནང་བསྟན་གྱི་ཇོ་དགོན་ཆེ་ཤོས་ཤིག་ཡིན། ཁོང་གིས“ཧྥ་ཁྲིང་ཙུང”ཞེས་པའི་ཆོས་བརྒྱུད་ཀྱི་སྲོལ་ཕྱེ་བ་ལ། ནང་བསྟན་ཕྱོགས་ཀྱི་མི་སྣར་ལྟ་ཚུལ་མི་འདྲ་བའང་ཡོད་མོད། ཁོང་ཉིད་ནང་བསྟན་གྱི་གཞུང་ལ་མཁས་པ་ཐམས་ཅད་ཀྱིས་ཁས་ལེན་པ་ཡིན། ཁོང་གིས་ཀན་སུའུ་དང་། མཚོ་སྔོན། ཉིང་ཞ། ཞིན་ཅང་སོགས་སུ་ཧྥ་ཁྲིང་ཟི་ཞེས་པའི་དགོན་པ10ལྷག་བཏབ་ཡོད་ལ་རྗེས་འཇུག་པ་ཡང་ཧ་ཅང་མང་།

གཞན་ཡང་མི་སེར་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་དུས་སུ་བོད་དུ་

སློབ་གཉེར་དུ་ཕེབས་པའི་རྒྱའི་བཙུན་པ་གྲགས་ཅན་ཆོས་འཕེལ་འཇིགས་མེད་དམ་ཨོའུ་དབྱང་ལྷུའུ་ལེ(欧阳无畏)དང་། མན་ཏུའུ་ཧྥ་ཧྲི།(满度法师) ཡོན་ཏན་རྒྱ་མཚོའམ་ཡུང་ཏེང་ཧྥ་ཧྲི།(永登法师འདིའི་སྐྱ་མིང་ལ་དབྱང་ཧྭ་ཆུན〈杨华群〉ཟེར།) རིན་ཆེན་རྡོ་རྗེའམ་ཧེང་ཡན་ཧྥ་ཧྲི།(恒演法师) རྒྱ་བླ་མ་བྱམས་པ་ཀུན་མཁྱེན་ནམ་ཀོན་ཁུང་ཧྥ་ཧྲི(观空法师)སོགས་ཡོད། ཆོས་འཕེལ་འཇིགས་མེད་ཕྱིས་སུ་ཐའེ་ཝན་གྱི་བོད་རིག་པའི་མཁས་པ་ཆེན་པོ་དང་གཙོ་བོར་བྱེད་པ་ཡིན། མན་ཏུའུ་དང་ཡོན་ཏན་རྒྱ་མཚོ་གཉིས་བོད་ཞི་བས་བཅིངས་འགྲོལ་བཏང་རྗེས་བོད་དམག་ཁུལ་རྩོམ་སྒྲིག་ཤུ་ཡོན་ལྷན་ཁང་དུ་ལས་བགོས་བྱས་པ་དང་། རྗེས་སུ《བོད་ལྗོངས་ཉིན་རེ་ཚགས་པར》ཁང་དུ་ཕྱུག་ལས་གནང་། ཡོན་ཏན་རྒྱ་མཚོ་ཕྱིས་སུ་ཀྲུང་གོ་སྤྱི་ཚོགས་ཚན་རིག་གླིང་དུ་ལས་གནས་སྤོས་ལ། ཀྲུང་གོ་སྤྱི་ཚོགས་ཚན་རིག་གླིང་མཚན་ཉིད་རིག་པ་ཞིབ་འཇུག་ཁང་གིས་རྩོམ་སྒྲིག་བྱས་པའི《ཀྲུང་གོའི་གཏན་ཚིགས་རིག་པའི་ལོ་རྒྱུས》དང《ཀྲུང་གོའི་གཏན་ཚིགས་རིག་པའི་ལོ་རྒྱུས་ཡིག་ཆ · ཚད་མ་རིག་པའི་བམ་པོ》ཡི་རྩོམ་སྒྲིག་ལས་ཀར་ཞུགས་པ་དང་། བོད་བརྒྱུད་ཚད་མ་རིག་པའི་བམ་པོའི་གཙོ་སྒྲིག་པར་བསྐོས་ཏེ་བོད་ཀྱི་ཚད་མ་རིག་པའི་བརྩམས་ཆོས་གཙོ་བོ་དག་རྒྱ་ཡིག་ཏུ་བསྒྱུར། རིན་ཆེན་རྡོ་རྗེ་པེ་ཅིན་དུ་ཕེབས་ནས་ཀྲུང་གོ་ནང་བསྟན་སློབ་གླིང་གི་དགེ་རྒན་གནང་། ཁོང་ཚོ་ཚང་མས་དུས་དམིགས་བསལ་བའི་ནང་དུ་ཀྲུང་དབྱང་དང་བོད་ས་གནས་ཀྱི་འབྲེལ་བ་རྗེ་ལེགས་སུ་གཏོང་བ་དང་། རྒྱ་བོད་ནང་བསྟན་རིག་གནས་སྤེལ་རེས་དང་རྒྱ་བོད་མི་རིགས་བར་གྱི་མཛད་བརྩེ་དམ་དུ་གཏོང་བར་ནུས་པ་གང་ལེགས་བཏོན་ཡོད་དོ།། །།

汉藏佛教文化交流史上的著名汉僧

参看加

摘要：汉藏佛教文化交流历史悠久，汉传佛教曾是藏传佛教的主要源头之一。元、明、清三个时期藏传佛教在中原地区有了广泛的传播，得到了统治者的尊崇和扶持。民国时期，部分汉传佛教高僧主张派人留藏学密，重振佛教，兴起了“入藏求法”的局面，促进了汉藏佛教文化交流，为消除民族隔阂、加强民族交往交流方面发挥了积极作用，一些法师还对西藏的和平解放产生了重要影响。文章论述了摩诃衍那、满和尚、赵昱、太虚大师、法尊法师、能海法师等高僧对汉藏佛教文化交流所做出的重要贡献。

关键词：汉藏佛教；交流；汉僧

作者简介：参看加，青海省社会科学院民族与宗教所研究员。

Famous Han Monks in the History of Sino–Tibetan Buddhist Cultural Exchange

Tsekhar Gyal

(Researcher at the Institute of Ethnicity and Religion, Qinghai Academy of Social Sciences)

Abstract: Sino-Tibetan Buddhist cultural exchange has a long history and Han Buddhism was once one of the main sources of Tibetan Buddhism. During the Yuan, Ming, and Qing dynasties, Tibetan Buddhism was widely spread in the Central China and respected and supported by the rulers. In the Republic of China period, prominent Han Buddhist monks advocated sending individuals to Tibet to study esoteric teachings as part of a movement to revive Buddhism. This initiative, known as "seeking teachings in Tibet," significantly fostered cultural exchanges between Han and Tibetan Buddhism, playing an active role in bridging Han-Tibetan cultures and eliminating ethnic barriers. Some monks gave significant impacts on the peaceful liberation and prosperous development of Tibet. This paper states the important contributions that notable monks such as Mohoyana, Monk Man, Gewen, Zhao Xian, Grand Master Taixu, Venerable Fazun ad Master Nenghai made on the cultural exchange between Han and Tibetan Buddhism.

Key words: Sino-Tibetan Buddhism, exchange, Han monks

རྩོམ་སྒྲིག་འགན་ཁུར་བ། འཛམ་དར།